

**Norske fotballklubbers økonomiske og kommersielle samarbeid med
aksjeselskap**

av Espen Lyngmo

Liten masteroppgave i rettsvitenskap (JUR-3902)

ved Universitetet i Tromsø

Det juridiske fakultet

Høsten 2011

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Tema og aktualitet	1
1.2	Begrepsavklaringer og avgrensninger	3
1.3	Videre fremstilling.....	4
2	Rettslige kjennetegn.....	4
2.1	Foreninger generelt.....	4
2.2	Idrettslag og fotballklubber spesielt	6
3	Særtrekk ved rettsområdet idrettsjus.....	9
4	Idrettens organer, organisering og normgrunnlag.....	11
5	Det norske regelverket for idrettslags samarbeid med aksjeselskap.....	13
5.1	Innledning.....	13
5.2	Norges Idrettsforbund.....	13
5.3	Norges Fotballforbund.....	17
5.3.1	NFF-loven	17
5.3.2	Forbundsstyrets bestemmelser	18
5.3.3	Eksempler på samarbeidsstrukturer innenfor regelverket	24
5.3.4	Oppsummering	27
6	Det svenske regelverket for idrettslags samarbeid med aksjeselskap.....	28
6.1	Innledning.....	28
6.2	Kort historisk bakgrunn	29
6.3	IdrottsAB	30
6.3.1	Vilkåret om at foreningen må ha aksjemajoriteten i IdrottsAB	32
6.3.2	Hvem bør avgjøre spørsmålet – RF eller SF?	36
7	Det internasjonale regelverket	38
7.1	Innledning.....	38
7.2	Regelverket til FIFA.....	38
7.3	Kort om organiseringen av europeiske klubber.....	40
7.4	FC Midtjylland AS	40
8	Avsluttende betraktninger	41
9	Kildeliste	46
9.1	Forkortelsesregister	46
9.2	Lover.....	46
9.3	Offentlige publikasjoner	46
9.4	Idrettslig lov- og regelverk	47
9.5	Juridisk litteratur.....	48
9.6	Annen litteratur.....	49

9.7	Avhandlinger	49
9.8	Øvrige kilder.....	50
9.9	Elektroniske kilder.....	52

1 Innledning

1.1 Tema og aktualitet

Norsk idrett er bygget på, og skal etter NIF-loven¹ § 1-2 tredje ledd preges av, kjerneverdier som frivillighet, demokrati og selvstyre. Enkelte idretter har imidlertid utviklet seg mer og mer i kommersiell retning. Kjerneverdiene har dermed blitt utfordret. Særlig innen toppfotballen på herresiden har den økonomiske og kommersielle utviklingen vært markant de siste tjue årene. Dette har sammenheng med at NFF i 1991 vedtok å tillate profesjonell fotball i Norge. Før 1991 var fotballspillere i Norge amatører og hadde således sitt hovedvirke utenfor fotballen. Fra 1. januar 1993 var det klubber med godkjent profflisens som utgjorde norsk toppfotball.²

Det norske landslagets fremgang og Rosenborgs suksess i Europa på 90-tallet og begynnelsen av 2000-tallet medførte blant annet økt eksport av spillere til utenlandske klubber. For klubbene i Tippeligaen³ økte inntektene fra cirka 164 millioner kroner i 1993 til cirka 447 millioner kroner i 1998.⁴ Særlig sponsoravtalene og medieavtalene har økt i omfang etter dette og genererer betydelige inntekter for klubbene. Inntektene fra medieavtalene fordeles etter faktorer som blant annet ligaplassering og antall TV-kamper i tillegg til et flatt beløp som deles likt mellom klubbene.⁵ Mange klubber har dermed hatt en kraftig inntektsøkning også etter 1998.

En virkning av den økonomiske utviklingen er at det har blitt mer komplisert å drive en fotballklubb. Det stilles blant annet høyere kompetansekrav vedrørende økonomiske, organisatoriske og juridiske spørsmål i klubbenes administrative ledelse. Utviklingen har gått fra hovedsakelig ideelt dugnadsarbeid til profesjonell administrasjon og foretaksmentalitet.

---

¹ Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komités lov.

² Matti Goksøy og Finn Olstad, *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år*, Oslo 2002, s. 355.

³ Den øverste divisjonen i norsk herrefotball.

⁴ Jf. Stortingsmelding nr. 14 (1999-2000), *Idrettslivet i endring*, s. 21.

⁵ Tromsø Idrettslag (reelt sett TIL Fotball AS) mottok nesten 12 millioner kroner fra medieavtalen i 2011, jf. [http://www.til.no/Lagene/A-laget/\(newsid\)/34005](http://www.til.no/Lagene/A-laget/(newsid)/34005)

Hele klubbapparatet, organisasjonen, utdanningen og skoleringen av ledere er blitt forsøkt omformet etter mer rasjonelle, resultatbringende prinsipper.⁶

Som en konsekvens av utviklingen har mange norske toppklubber formalisert avtaler med profesjonelle aktører, først og fremst aksjeselskaper, som regulerer den kommersielle driften av klubbene. Etter avtalene skal aksjeselskapene forvalte den kommersielle driften, men ansvaret for sportslige beslutninger skal fortsatt ligge i klubben.

NIF⁷ og NFF⁸ har de siste årene drøftet temaet om samarbeid mellom idrettslag og aksjeselskaper om de kommersielle sidene vedrørende driften av idrettslagene i formelle forum.⁹ Temaet har også aktualitet i Sverige.¹⁰

Både i Norge og Sverige er det balansen mellom to sentrale hensyn som er særlig problematisk. På den ene siden står idrettens selvstendige og uavhengige stilling, og på den andre siden en effektiv utnyttelse av klubbens kommersielle verdi. I forlengelsen av dette kommer spørsmålet om norske toppklubbers konkurransevne i forhold til europeiske toppklubber. Profesjonaliseringen av toppklubbene i Europa har forekommet tidligere og i et noe høyere tempo enn i Norge.¹¹ Mange europeiske klubber har således en lengre historie med formalisert samarbeid med profesjonelle aktører enn norske klubber.

Fremstillingens tema er det norske regelverket vedrørende fotballklubbers samarbeid med aksjeselskaper om de kommersielle sidene ved klubbdriften. Det vil redegjøres for hovedpunktene i dette regelverket. Videre vil sentrale deler av det svenske regelverket og det internasjonale fotballforbundets regelverk på området belyses. Det søkes også å vurdere de ulike regelverkene opp mot hverandre.

Et formål med fremstillingen er å undersøke om det kan være noen rettslige utfordringer knyttet til samarbeidet mellom fotballklubben som sammenslutningsform og aksjeselskapet, herunder særlig utfordringer knyttet til kravet om at fotballklubber skal være selveiende og

---

⁶ Jf. Goksøy og Olstad, s. 352.

⁷ Norges Idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité.

⁸ Norges Fotballforbund.

⁹ Se blant annet Idrettstinget 2011, 5. – 8. mai, endringer i NIFs lov og Norges Fotballforbund v/Forbundsstyret, Rundskriv nr. 21/09, Forbundsstyrets forslag til nye AS-bestemmelser datert 15. september 2009.

¹⁰ Se blant annet IdrottsAB-utredningen – angående opplåtande förenings rösträtt, av RFs juridiska komité, datert 7. desember 2010.

¹¹ Alternativ Associationsform (Bolagsutredningen), Sveriges Riksidrottsförbund, RF-juridik, 1998, s. 8-10.

uavhengige. En problemstilling er om samarbeidet mellom klubb og aksjeselskap tar tilstrekkelig hensyn til de rettslige særtrekk ved fotballklubbene som fremgår av det idrettslige regelverket. En annen problemstilling som søkes løst er om særtrekkene ved det norske regelverket setter begrensninger for norske toppklubbers konkurranseevne i forhold til europeiske klubber. Dersom det er slik, kan det tenkes at dette er en bevisst holdning fra de overordnede norske idrettsorganisasjonene fordi andre, og viktigere, hensyn innen idretten må prioriteres og ivaretas?

Temaet er rettskildemessig utfordrende. Fremstillingen må i stor grad baseres på det idrettslige regelverket. Det er begrenset tilgang på forarbeider til dette regelverket. Videre er det lite relevant praksis og sparsomt med juridisk litteratur som behandler teamet.¹² Det kan imidlertid trekkes noen paralleller til generell sammenslutningsrett, eksempelvis foreningsretten, stiftelsesretten og selskapsretten.

1.2 Begrepsavklaringer og avgrensninger

Med ”de kommersielle sidene” av klubbdriften menes blant annet å forhandle frem, inngå og forvalte fotballklubbenes sponsoravtaler, medieavtaler, annonseavtaler, avtaler om immaterielle rettigheter, samt inntekter fra billettsalg og spilleroverganger med videre. Med begrepet ”konkurranseevne” sikter jeg i denne konteksten til norske klubbers reelle mulighet til å konkurrere mot europeiske klubber.

Det avgrenses mot en generell behandling av fotballklubbenes sponsoravtaler med kommersielle aktører. Sponsoravtaler er en svært vanlig del av de kommersielle sidene ved en fotballklubbs drift, men regelverket om kommersielt samarbeid mellom klubb og selskap favner videre og omfatter hele eller store deler av de kommersielle sidene.

Avhandlingens behandling av spørsmålet om samarbeid mellom fotballklubb og kommersiell aktør er begrenset til forholdet mellom klubb og aksjeselskap. Det er i utgangspunktet ingenting i veien for at klubber samarbeider med andre sammenslutningsformer, eksempelvis ansvarlige selskaper (ANS/DA), eller privatpersoner. At aksjeselskapet er den vanligste

---

¹² Gudmund Knudsen behandler temaet kort i Gudmund Knudsen, ”Idrettslagene”, i *Idrett og Juss*, Gunnar Martin Kjenner (red.), 3. utgave, Oslo 2004, pkt. 17, s. 75-78. Geir Woxholth berører temaet i Geir Woxholth, *Foreningsrett*, 3. utgave, Oslo 2008, i petitavsnittet på s. 63-64.

samarbeidspartneren i praksis, kan begrunnes med at aksjeselskapsformen sikrer at eierne av selskapet kun har et begrenset ansvar for selskapets forpliktelser, jf. aksjeloven¹³ § 1-2 annet ledd og således ikke blir personlig ansvarlig for disse i større utstrekning enn det som følger av grunnlaget for aksjetegningen. Videre er aksjeselskapet en egnet samarbeidspartner all den tid aksjeselskapet på visse vilkår kan innhente kapital fra markedet. Det legges etter dette til grunn at der begrepet ”selskap” blir brukt i avhandlingen, så siktes det til aksjeselskap dersom ikke annet fremgår eksplisitt av teksten.

1.3 Videre fremstilling

I avhandlingens punkt 2 til 4 gjøres det rede for noen nødvendige utgangspunkter for å plassere avhandlingen i en større rettslig sammenheng. Punkt 2 omhandler rettslige kjennetegn ved foreninger generelt og idrettslag og fotballklubber spesielt. I punkt 3 redegjøres det for særtrekk ved rettsområdet idrettsjus, mens det i punkt 4 gis en kort redegjørelse for idrettens organer, organisering og normgrunnlag.

I avhandlingens punkt 5 søkes det å redegjøre for og belyse særtrekk ved det norske regelverket for fotballklubbers samarbeid med aksjeselskaper, mens fokuset i punkt 6 er det svenske regelverket. Det internasjonale regelverket til FIFA blir behandlet i punkt 7 før jeg i punkt 8 foretar noen avsluttende betraktninger.

2 Rettslige kjennetegn

2.1 Foreninger generelt

I norsk rett finnes det ikke en alminnelig foreningslov og dermed heller ikke en allmenngyldig definisjon av begrepet. Hva som i juridisk forstand er en forening må derfor søkes løst på bakgrunn av rettspraksis og juridisk teori.¹⁴ I tillegg kan rettskilder til andre sammenslutningsformer analyseres.

---

¹³ Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (asl.).

¹⁴ NOU 2006:15 *Frivillighetsregister*, s. 32.

Utgangspunktet etter norsk rett er at foreninger er en anerkjent sammenslutningsform og regnes som selvstendige rettssubjekter. Foreninger kan derfor påta seg forpliktelser, være eier og avtalepart. I det følgende vil de viktigste rettslige kjennetegn ved foreninger generelt belyses i punkt 2.1, mens kjennetegnene for idrettslag og fotballklubber spesielt belyses i punkt 2.2.

Et grunnkrav for å være en forening er at flere personer eller andre rettssubjekter utøver en virksomhet rettet mot et felles formål. Denne virksomheten må ha et visst omfang og være av en viss varighet. Videre må aktiviteter som knytter seg til realisering av formålet være en del av virksomheten.¹⁵

Et første typisk kjennetegn for foreninger er at det er etablert styrende organer som årsmøte og styre.¹⁶ For det andre er det vanlig at det er vedtatt vedtekter for foreningen.¹⁷ For det tredje er det typisk at foreninger har medlemmer som i kraft av sine rettigheter og plikter i foreningen kan påvirke forvaltningen av rettsdannelsen gjennom årsmøte og styre.¹⁸

Typiske rettigheter er rett til å gå på medlemsmøter, stemmerett på årsmøte ved valg og andre avgjørelser og rett til å benytte foreningens utstyr med videre. Typiske plikter er plikt til å betale medlemskontingent, plikt til å gjøre dugnadsarbeid og generelt en plikt til å rette seg etter de lover og vedtak som treffes av foreningens årsmøte og valgte styre. En annen type plikt er den alminnelige lojalitetsplikten det enkelte medlem har ovenfor foreningen.¹⁹

Det viktigste karaktertrekket ved foreninger er at de er selveiende. Det vil si at foreninger, i motsetning til selskaper, ikke har eiere.²⁰ Medlemmene i en forening eier ikke og kan således ikke fritt disponere over sammenslutningens eiendeler og formue, verken under den løpende drift, ved utmelding eller oppløsning. I selskaper er det mulig å tilbakeføre avkastning og overskudd til eierne.²¹ Det kan i denne sammenheng blant annet henvises til asl. § 3-6 jf. § 8-1 flg. om utdeling av utbytte.

---

¹⁵ NOU 2006:15, s. 31-32.

¹⁶ NOU 2006:15, s. 31.

¹⁷ NOU 2006:15, s. 31.

¹⁸ Dette skiller foreninger fra stiftelser, selv om sammenslutningsformene har det til felles at de er selveiende, jf. Woxholth (2008), s. 74.

¹⁹ Knudsen, s. 71.

²⁰ NOU 2006:15, s. 32.

²¹ NOU 2006:15, s. 32.

For å avgjøre om man står ovenfor en forening eller ikke foretas det en helhetsvurdering med utgangspunkt i grunnkravet og de typiske trekk. Eksempelvis trekker det klart i retning av at det ikke er tale om en forening dersom det ikke er plikt til å betale kontingent og det heller ikke er vedtatt vedtekter eller etablert styrende organer.²²

2.2 Idrettslag og fotballklubber spesielt

Idrettslag er et sosialt forhold hvor medlemmene dyrker sine felles idrettslige interesser.²³ Et idrettslag består gjerne av flere personer som over tid har til formål å drive med en eller flere idretter. Laget er dessuten et rettsforhold hvor aktivitetene skjer innenfor rammen av rettsregler.²⁴ Medlemmene i laget har som oftest plikt til å betale kontingent og laget har vanligvis opprettet styrende organer som årsmøte og et styre.

Årsmøtet er idrettslagets øverste organ og skal avholdes hvert år.²⁵ Alle medlemmene har adgang til årsmøtet, men for å ha stemmerett må medlemmet ha fylt 15 år og vært gyldig medlem i minst 1 måned og oppfylt eventuelle medlemsforpliktelser.²⁶ Årsmøtets oppgaver fremgår av lovnormen § 12. Styret er idrettslagets øverste myndighet mellom årsmøtene. Idrettslaget ledes og forpliktes av styret.²⁷ Styrets oppgaver fremgår av lovnormen § 15. Se mer generelt om lovnormens betydning i fremstillingens punkt 3 nedenfor.

NIF-loven § 10-1 andre ledd, bokstav b, første punktum inneholder de særlige rettslige kjennetegn for idrettslag. Det fremgår her at for at laget skal kunne opptas som medlem i NIF må det ”være selveiende og frittstående”. NFF-loven²⁸ § 8-4 første ledd har en tilsvarende ordlyd for fotballklubbers vedkommende. Fotballklubber er idrettslag og er således foreninger i rettslig forstand.

Det alminnelige prinsippet om at foreninger er ”selveiende” kommer for idrettslag blant annet til uttrykk i NIF-loven § 2-23 tredje ledd første punktum vedrørende oppløsning av laget med videre. Det fremgår av bestemmelsen at ”ved oppløsning eller annet opphør av organisasjonsledd [typisk idrettslag] tilfaller organisasjonsleddets overskytende midler etter

---

²² NOU 2006:15, s. 31.

²³ Knudsen, s. 42.

²⁴ Knudsen, s. 42.

²⁵ Basis-lovnorm for idrettslag, heretter ”lovnormen”, § 10.

²⁶ Lovnormen § 5.

²⁷ Lovnormen § 15.

²⁸ Norges Fotballforbunds lov

avvikling et formål godkjent av Idrettsstyret eller den Idrettsstyret gir fullmakt til". Medlemmene får ikke del i disse midlene all den tid de ikke er eiere av idrettslaget.

At en fotballklubb etter regelverket til NIF og NFF må være "selveiende" betyr for eksempel at dersom klubben ønsker å bli medlem i NIF og NFF, kan den ikke være organisert som et aksjeselskap. Aksjeselskap har en eller flere eiere og er således ikke selveiende. Det er de selveiende klubbene som innehar rettigheten til medlemskapet i NFF og som dermed også har retten til å delta i serie- og cupspill, det vil si NFFs konkurransevirkosomhet. Det er ved å bruke denne rettigheten at klubbens inntektsmuligheter oppstår. Ved å delta i konkurransevirkosomheten kan klubbene blant annet få publikumsinntekter, bli eksponert i media og få inntekter fra medieavtaler, få sponsorinntekter og så videre.²⁹

Oppsummert betyr dette eksempelvis at et selskap i Aker-konsernet ikke kan eie Molde FK. Regelverket åpner imidlertid for at et selskap i Aker-konsernet kan ha en samarbeidsavtale med klubben om de kommersielle sidene ved klubbens drift. Det er særlig klubbens inntektsmuligheter som har gjort det interessant for investorer å gå inn i samarbeidende selskaper. Fra klubbens side er et slikt samarbeid gunstig for å optimalisere og profesjonalisere driften. Aksjeselskapene bidrar med kunnskap og kompetanse på administrative områder.³⁰ Denne modellen har av enkelte blitt kalt "den norske dualmodellen" basert på dualismen mellom klubb og selskap.³¹

Det er for øvrig ikke noe i veien for at klubben har aksjer i et eller flere aksjeselskap, det vil si at idrettslaget eier helt eller er medeier av de aktuelle selskapene. Slike selskap kan eksempelvis investere i eiendom eller drive med salg av supportereffekter.

Med begrepet "frittstående" siktes det til at det er et idrettslags egne medlemmer som gjennom lagets organer – årsmøtet, styret, med videre – som har det avgjørende ord vedrørende idrettslagets viktige spørsmål og forhold.³² Idrettslaget skal utøve et selvstyre uavhengig av andre. Idrettslag som er tilsluttet NIF må imidlertid selvsagt innorde seg etter de regler og plikter dette medfører, jf. NIF-loven § 2-2 første ledd.

---

²⁹ Hallgeir Gammelsæter og Frode Ohr, *Kampen uten ball – om penger, ledelse og identitet i norsk fotball*, Oslo 2002, s. 143.

³⁰ Gammelsæter og Ohr, s. 143.

³¹ Se blant annet Gammelsæter og Ohr, s. 143. Modellen beskrives nærmere i fremstillingens punkt 5.3.

³² Knudsen, s. 45.

Det konkrete innholdet i de rettslige vilkårene ”selveiende” og ”frittstående” kan behøve ytterligere redegjørelse og forklaring. Det er etter min mening mulig å trekke noen paralleller til vilkårene fra deler av stiftelsesretten. En stiftelse er etter stiftelsesloven³³ § 2 første punktum definert som ”en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon selvstendig er stilt til rådighet for et bestemt formål av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, økonomisk eller annen art.”

En naturlig forståelse av ordlyden ”selvstendig stilt til rådighet” trekker i retning av at en stiftelse, i likhet med foreninger, må være selveiende og således ikke ha noen eierpretendent. Forarbeidene støtter en slik ordlydsforståelse. Det fremgår av disse at et særtrekk ved stiftelser er at de er selveiende, hvilket betyr at den eier sin formue, hefter for sine forpliktelser, og at den har en selvstendig ledelse som forvalter den.³⁴ De samme forarbeidene uttaler også at det i denne sammenheng er helt grunnleggende at rettsdannelsen er selvstendig i forhold til utenforstående. Det uttales at det foreligger et ”selvstendighetskriterium”.³⁵ I juridisk teori har dette blitt omtalt som selvstendighetskravet eller selvstendighetskriteriet.³⁶

I Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) vises det til side 20 i utvalget³⁷ hvor det blant annet fremgår at ”i kravet til selvstendighet ligger som nevnt også at styret og den øvrige ledelse må ha en selvstendig stilling i forhold til mulige eierpretendenter.”

Woxholth påpeker at dersom en tredjemann i realiteten har en betydelig faktisk og/eller rettslig rådighet over formuesverdien kan spørsmålet om selvstendighetskriteriet i forhold til stiftelsen er oppfylt reises.³⁸ I relasjon til fotballklubbene og andre foreningers stilling som selveiende og frittstående rettssubjekter kan man etter min mening trekke paralleller fra stiftelsesrettens kilder vedrørende selvstendighetskriteriet. For eksempel kan det reises spørsmål ved om fotballklubbene opprettholder sin uavhengige og selvstendige stilling dersom det samarbeidende selskapets styre øver for sterk innflytelse på klubbstyrets beslutninger. Videre kan det stilles spørsmål ved selvstendigheten generelt på grunnlag av

---

³³ Lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven)

³⁴ Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) Om lov om stiftelser (Stiftelsesloven), s. 18.

³⁵ Ot.prp. nr. 15 (2000-2001), s. 18.

³⁶ Geir Woxholth, *Stiftelser etter stiftelsesloven 2001*, 1. utgave, Oslo 2001, s. 144 flg.

³⁷ NOU 1998:7 om stiftelser.

³⁸ Woxholth (2001), s. 145.

innholdet i samarbeidsavtalene. Jeg vil i fremstillingens punkt 5.3.2 og 5.3.3 komme grundigere inn på disse forholdene og problematisere disse aspektene nærmere.

Det kan ellers trekkes et generelt skille mellom økonomiske og ikke-økonomiske foreninger. Den avgjørende sontringen er om foreningen faktisk driver økonomisk virksomhet, ikke hvilket formål den har.³⁹ Norske Tippeligaklubber befinner seg i en kategori hvor de kan betegnes en hybrid, de driver både ideelt arbeid og økonomisk virksomhet. Imidlertid er det, basert på fremstillingen over, åpenbart at klubbene i Tippeligaen driver økonomisk virksomhet i relativt stort omfang. De har ansatt profesjonell administrasjon, trenere og spillere som er lønnet av klubben, inngår betydelige sponsoravtaler med kommersielle aktører og krever overgangssum ved salg av spillere.⁴⁰

Disse rettslige særtrekk ved idrettslag og fotballklubber har betydning som utgangspunkter ved vurderingen av avhandlingens problemstillinger. For det første er det med disse særtrekk som utgangspunkt interessant å redegjøre for hvordan det norske regelverket vedrørende fotballklubbs kommersielle samarbeid med aksjeselskap er utformet. For det andre er det interessant å sammenligne særtrekkene opp mot det svenske regelverket og det internasjonale regelverket for å se om eventuelle forskjeller virker inn på konkurransevnen til norske fotballklubber.

3 Særtrekk ved rettsområdet idrettsjus

I denne delen av fremstillingen er formålet å belyse hvilke argumentkilder vi som oftest må bygge på når vi skal ta stilling til rettsspørsmål de lege lata på det idrettsjuridiske området.⁴¹

Innledningsvis presiseres det at virksomheten i idrettslagene selvsagt er underlagt samfunnets alminnelige lovgivning. Denne setter naturligvis rammer for organisasjonsleddenes og medlemmenes handlefrihet.⁴² Laget og medlemmene må eksempelvis følge reglene i straffeloven, arbeidsmiljøloven, skatteloven og så videre.

---

³⁹ Woxholth (2008), s. 60.

⁴⁰ Woxholth (2008), s. 63.

⁴¹ Sml. Torstein Eckhoff, *Rettskildelære*, 5. utgave, Oslo 2001, på s. 15 om hva som hører under rettskildelæren som alminnelig fag.

⁴² Knudsen, s. 42.

Utover dette er idrettens eget regelverk av sentral betydning på rettsområdet. Først og fremst gjelder dette regelverket til de overordnede nasjonale og internasjonale idrettsorganisasjonene.⁴³ Dette har sin bakgrunn i idrettens selvstyre. Kjernen i ”idrettens selvstyre” er etter min oppfatning av begrepet at idretten kan organisere seg slik den ønsker innenfor demokratiske rammer og den alminnelige lovgivningen i Norge. Idretten har stor grad av selvstendighet og autonomi i forhold til staten og det øvrige regelverket.

Et særtrekk ved rettsområdet idrettsjus er derfor at alminnelig rettspraksis, samt alminnelig lovgivning av så vel preseptorisk som deklarasjonskarakter har en mer underordnet betydning enn det som er vanlig i rettskildelbruken.⁴⁴

Et annet særtrekk er betydningen av idrettslagenes egne lover eller vedtekter. Alle idrettslag skal ha vedtekter. Disse danner det rettslige grunnlaget for idrettslagenes eksistens.⁴⁵ Vedtektenes betydning på rettsområdet må ses i sammenheng med mangelen på både preseptorisk og deklarasjonskarakter lovgivning. Vedtektene kan i rettskildemessig forstand sammenlignes med en avtale som binder medlemmene både ovenfor hverandre og idrettslaget.⁴⁶ Videre er vedtektene en argumentkilde ved løsningen av praktiske rettsspørsmål på idrettens område.⁴⁷

Idrettslagenes vedtekter er bundet av NIFs lovnorm for lag tilsluttet NIF, jf. NIF-loven § 2-2 tredje ledd.⁴⁸ Lovnormen inneholder en rekke punkter som skal være med i idrettslagenes egne vedtekter/lover. Dette inkluderer blant annet formålsangivelse, organisasjon, medlemsbestemmelser, plikter, rettigheter, bestemmelser om årsmøtet og styrets oppgaver.

Et tredje særtrekk ved rettsområdet er betydningen av vedtak og beslutninger i de idrettslige organene.⁴⁹ Eksempelvis har vedtak i Idrettstinget i NIF og Forbundstinget i NFF høy grad av vekt ved vurderingen av enkeltspørsmål. Dette kommer særlig til uttrykk i Idrettstingets kommentarer til lovendringer i NIF-loven.⁵⁰ Lovendringene vedtas demokratisk på tinget og

---

⁴³ Se fremstillingens punkt 4.

⁴⁴ Sml. Woxholth (2008), s. 103-105 som uttaler dette generelt for foreninger.

⁴⁵ Knudsen, s. 43.

⁴⁶ Woxholth (2008), s. 105.

⁴⁷ Woxholth (2008), s. 106.

⁴⁸ Lovnormen kalles ”Basis-lovnorm for idrettslag”. Et lag kan ikke ha bestemmelser i egen lov/vedtekter som er i strid med det lovnormen fastsetter.

⁴⁹ Om sentrale organer, se straks nedenfor i fremstillingens punkt 4.

⁵⁰ Se eksempelvis Idrettstinget 2011, 5. – 8. mai, endringer i NIFs lov.

tingets kommentarer til lovendringene kan sammenlignes med alminnelige lovers forarbeider med tanke på relevans og vekt i rettsanvendelsesprosessen. Imidlertid er disse kommentarene ikke like grundig utarbeidet som alminnelige lovforarbeider ofte er.

Utover tingets kommentarer er det på generelt grunnlag begrenset med forarbeider til det idrettslige regelverket. Begrunnelser må således ofte søkes i reelle hensyn. Et fjerde særtrekk ved rettsområdet er at idretten har egne regler for disiplinærforføyninger og straff, og har opprettet egne organer for konflikthåndtering.⁵¹

I forhold til avhandlingens tema er det særlig det første særtrekket – at idrettens eget regelverk har en mer fremtredende rolle på rettsområdet enn alminnelig lovgivning og rettspraksis – som har relevans. Det idrettslige regelverket til NIF og NFF regulerer i stor grad de spørsmålene som blir behandlet i tilknytning til det norske regelverket. Videre er det idrettslige regelverket i Sverige, inkludert svenske idrettsmyndigheters kommentarer og begrunnelser, samt det internasjonale, idrettslige regelverket til FIFA sentralt for avhandlingens tema. Jeg vil også forsøke å bygge drøftelsene på argumenter fra beslutninger i de norske idrettslige organene, særlig Idrettstingets kommentarer til de nyeste lovendringene i NIF-loven.

4 Idrettens organer, organisering og normgrunnlag

NIF-loven fastsetter de overordnede rammene for idrettslagenes virksomhet. Norsk idrett er organisert slik at det øverste organisasjonsleddet er NIF. Det fremgår av NIF-loven § 1-1 andre ledd, annet punktum at NIF er en frivillig, partipolitisk nøytral og uavhengig organisasjon. NIFs Idrettsting er norsk idretts høyeste myndighet, jf. NIF-loven § 1-1 andre ledd, første punktum.

Idrettstinget holdes hvert fjerde år i april/mai, jf. NIF-loven § 3-1.⁵² Representasjonen på Idrettstinget reguleres i § 3-2. Blant annet fremgår det her hvem som har stemmerett og møterett på Idrettstinget. NIF-loven § 3-4 første ledd regulerer hva som er Idrettstingets oppgaver. Av bokstav m går det frem at en av disse oppgavene er å vedta endringer i NIF-

---

⁵¹ Jf. NIF-loven kapittel 11, særlig § 11-11 som omhandler domsorganene.

⁵² Idrettsstyret kan i tillegg innkalle til mellomting hvert annet år og ekstraordinært ting på en måneds varsel, jf. NIF-loven §§ 3-5 og 3-6.

loven. Sammenholdt med representasjonsregelen i § 3-2 gir dette rettslig legitimitet og vekt til Idrettstingets kommentarer og begrunnelser til de lovendringene det vedtar.

Under NIF hører organisasjonsleddene særforbund, idrettskretser, særkretser/regioner, idrettsråd og idrettslag, jf. NIF-loven § 1-1 tredje ledd. Disse organiseres i to linjer under NIF.⁵³ På den ene linjen følger idrettskretsene og idrettsrådene. På den andre linjen følger særforbund og særkretser.

Særforbundene er den høyeste faglige myndighet på sin idretts side, jf. NIF-loven § 6-2 første ledd. Det fremgår av bestemmelsens andre ledd at særforbundet skal ”utvikle egen aktivitet, organisasjon, økonomi og ansatte slik at den imøtekommer de krav og utfordringer særidrettens medlemmer, norsk idrett og internasjonal idrett stiller”. Ordlyden gir anvisning på at særforbundene har fått en viktig rolle i forhold til utviklingen av de enkelte idretter. Å imøtekomme krav internasjonal idrett stiller blir særlig påpekt i bestemmelsen. NFF er fotballens særforbund og er derfor etter NIF-loven forpliktet til å arbeide aktivt for å bedre norsk fotballs vilkår og konkurranseevne.

NFF sitt normgrunnlag er NFF-loven. De norske fotballklubbene er bundet av denne loven. Forbundstinget er forbundets lovgivende myndighet og høyeste organ, jf. NFF-loven § 1-2 første ledd. Tinget vedtar således lover og reglementer for forbundets virksomhet og har instruksjonsmyndighet ovenfor underliggende organer, jf. NFF-loven § 3-1. Forbundsstyret står for forvaltningen av forbundets virksomhet innenfor de rammer som er fastlagt av Forbundstinget. Videre skal Forbundsstyret påse at vedtakene fastsatt av Forbundstinget gjennomføres, jf. NFF-loven § 1-2 andre ledd. NFF er bundet av NIF-loven all den tid NIF er et høyere organisasjonsledd. Lovene er gjennomgående godt harmonisert.

NFF er videre tilsluttet det europeiske fotballforbundet, UEFA,⁵⁴ og det internasjonale fotballforbundet, FIFA.⁵⁵ Som tilsluttet medlem av disse forbundene er NFF og klubbene forpliktet til å følge forbundenes regelverk. Det kan oppstå interessante rettslige spørsmål dersom det ikke er konsensus mellom de internasjonale og nasjonale regelverkene.

---

⁵³ Harald Tronvik, ”Idrettens organisasjonsstruktur – nasjonalt og internasjonalt”, i *Idrett og Juss*, Gunnar Martin Kjenner (red.), 3. utgave, Oslo 2004, s. 22-23.

⁵⁴ Union des Européennes de Football.

⁵⁵ Fédération Internationale de Football Association.

5 Det norske regelverket for idrettslags samarbeid med aksjeselskap

5.1 Innledning

Fremstillingen i dette punktet tar sikte på å belyse særtrekk ved regelverket for idrettslags samarbeid med aksjeselskap om økonomiske og kommersielle sider ved idrettslagets drift. Det søkes særlig å belyse hvilke hensyn idrettsmyndighetene har prioritert ved utformingen av regelverket. I punkt 5.2 tas utgangspunktet i NIF sine bestemmelser for idrettslag generelt. I punkt 5.3 ser jeg på NFF sine bestemmelser for fotballklubber i NFF-loven med tilhørende bestemmelser. I tillegg vil noen av klubbenes modeller brukes som eksempler for å belyse alternative strukturer som er mulige innenfor regelverket. En problemstilling som blir drøftet er forholdet til klubbenes selvstendighet og uavhengighet på bakgrunn den organiseringen regelverket muliggjør. Redegjørelsen skal også bidra til å danne et grunnlag for å drøfte regelverkets virkning på norsk toppfotballs konkurransevne i forhold til klubber i Europa.

5.2 Norges Idrettsforbund

Det rettslige utgangspunktet for det norske regelverket på området er NIF-loven kapittel 13. I dette kapitlet reguleres ”avtaler og samarbeid mellom idrettens organisasjonsledd og næringslivet”.

Utgangspunktet tas bevisst i NIF-lovens regler og ikke i NFF-loven. Begrunnelsen er for det første at NIF er det høyeste organisasjonsleddet i norsk idrett. NIF-loven er således et naturlig utgangspunkt all den tid NFF bygger sitt regelverk på NIF-lovens bestemmelser. For det andre foreligger det kommentarer til de sentrale bestemmelsene i NIF-loven. Flere av endringene som ble foretatt i NIF-loven på Idrettstinget i mai 2011 ble begrunnet.⁵⁶ Slike kommentarer eller skriftlige begrunnelser er ikke tilgjengelige for NFF-lovens bestemmelser.

Problemstillingen i det følgende er hvilke overordnede hensyn NIF søker å ivareta med bestemmelsene. Det går frem av ordlyden i NIF-loven § 13-1 at formålet med bestemmelsene i kapitlet er å regulere de kommersielle aktørenes innflytelse på idretten. Ordlyden trekker

---

⁵⁶ Se Idrettstinget 2011, Oslo 5.-8. mai, endringer i NIFs lov, heretter benevnt ”tingets kommentarer”.

frem hensynet om å ”ivareta idrettens særtrekk og ideelle verdigrunnlag”. Den tradisjonelle holdningen til idrettens organisasjon kommer klart til uttrykk i denne formålsbestemmelsen.

I Idrettstingets kommentarer fremgår det at det sentrale med bestemmelsene i kapittel 13 er at disse skal sikre ivaretagelsen av idrettens ideelle verdier i forholdet mellom idretten og de kommersielle aktørene i næringslivet.⁵⁷ Det fremgår tydelig at Idrettstinget frykter at idretten kan bli skadelidende dersom idretten lar seg styre av kommersielle aktører. Frykten er særlig rettet mot risikofylte investeringer som idretten kan ta skade av.⁵⁸ Det kan reises spørsmål ved om en slik holdning fra norsk idretts høyeste myndighet er et godt utgangspunkt for samarbeidet med kommersielle aktører.

Imidlertid uttales det videre at for å utnytte idrettens markedsmessige og kommersielle verdier er det viktig å søke en effektiv utnyttelse av disse.⁵⁹ At NIF er balanserte i sin begrunnelse og redegjørelse for bestemmelsene er naturlig. NIF skal på den ene siden sørge for at toppidretten i Norge får gode rettslige rammer og muligheter til å utnytte sitt kommersielle potensial. Samtidig skal NIF sørge for å ivareta de grunnleggende verdiene som breddeidretten i Norge skal drives etter. Selv om topp og bredde på mange måter er avhengige av hverandre er det i utgangspunktet et tydelig skille mellom de to delene av norsk idrett.

NIFs fokus på hensynet til idrettens frie stilling i forbindelse med etablering av samarbeidsavtaler med kommersielle næringslivsaktører kommer til uttrykk i § 13-2. Det fremgår av bestemmelsens første ledd at organisasjonsledd, for eksempel idrettslag, må opprettholde sin posisjon som selveiende og frittstående rettssubjekt.⁶⁰ Bestemmelsens andre ledd er tydelig på at organisasjonsleddene må beholde ”bestemmende myndighet over alle forhold knyttet til medlemskapet og den sportslige aktiviteten” i tilfeller hvor det inngås samarbeidsavtale med kommersiell aktør. Det vil først og fremst si aksjeselskap.

Det kan reises spørsmål knyttet til innholdet i ordlyden ”den sportslige aktiviteten”. En naturlig språklig forståelse tilsier at det som er i direkte tilknytning til utføringen av idretten faller innenfor ordlyden. Etter en slik forståelse av ordlyden er det for eksempel helt naturlig at kommersielle samarbeidspartnere ikke har innflytelse over sportslige vurderinger som

---

⁵⁷ Tingets kommentarer, s. 98.

⁵⁸ Tingets kommentarer, s. 98.

⁵⁹ Tingets kommentarer, s. 98.

⁶⁰ Se nærmere om begrepene i fremstillingens punkt 2.

laguttak, planlegging og gjennomføring av trening og kamp med videre. Slike aktiviteter ligger innenfor kjernen i ordlyden.

I tingets kommentarer fremgår det imidlertid at også beslutninger av typen kjøp og salg av spillere og spillerrettigheter, samt fastsetting av sportslige målsetninger faller innenfor ordlyden.⁶¹ Av dette kan det utledes at NIF mener det er viktig at klubben har bestemmende myndighet også over slike beslutninger.

Spørsmålet som reiser seg er om det er naturlig at klubben *alene* skal ha den bestemmende myndigheten over slike forhold. For det første: Er et samarbeidende selskap interessert i å la klubbstyret fatte slike beslutninger uten at selskapets styre har noen innflytelse? Spørsmål av denne typen, særlig klubbens målsetninger og stallsammensetning, er ikke uten betydning for selskapet. Og for det andre: Kan klubbstyret ta slike beslutninger uten at det samarbeidende selskapet har deltatt i beslutningsprosessen? Det er selskapet som i realiteten er klubbens kapitalkilde all den tid det forvalter den kommersielle siden av driften. Spørsmålene drøftes i sin fulle bredde under punkt 5.3.2 nedenfor.

Den konkrete forvaltningen av et idrettslags kommersielle virksomhet reguleres nærmere i § 13-4. I første ledd fremgår hovedregelen om at et idrettslag kan la andre forvalte dets kommersielle virksomhet. Andre ledd presiserer en rekke kriterier som idrettslaget må oppfylle dersom avtalen skal være gyldig. Disse kriteriene er bygget på idrettens uavhengighet og selvstendige stilling. Det sentrale er å sikre at idrettslagene beholder bestemmende myndighet over den sportslige virksomheten.⁶² I kommentarene begrunner Idrettstinget hvorfor det kan være behov for bestemmelser som § 13-4. Det uttales at:

”Årsaken til dette er gjerne sammensatt, men vil typisk være en kombinasjon av et ønske om å optimalisere inntekspotensialet gjennom bruk av profesjonelle aktører på et område hvor idrettslaget ikke har egen kompetanse, behov for å innhente kapital til å gjøre investeringer i arena/spillergruppe/sportslig apparat, og et ønske om å redusere risikoen ved idrettslagets egen drift. Motytelsen fra det samarbeidende AS’et vil da gjerne være at selskapet plikter å dekke alle eller deler av klubbens driftskostnader.”⁶³

---

⁶¹ Tingets kommentarer, s. 99.

⁶² Bestemmelsen gjengir hovedelementene i de tidligere retningslinjene for avtaler mellom idrettslag og annet rettssubjekt om hel eller delvis overføring av idrettslagets kommersielle virksomhet. Disse retningslinjene falt bort etter vedtakelsen av ny § 13-4 på Idrettstinget i mai 2011.

⁶³ Tingets kommentarer, s. 101-102.

Idrettstingets resonnement er enkel å følge. Det er ingen overraskelse at idrettslag, typisk klubbene i Tippeligaen, som driver virksomhet av kommersiell karakter ønsker å optimalisere inntekspotensialet og drive på en forretningsmessig klok måte. Det er heller ingen overraskelse at klubbene ønsker å redusere risikoen ved driften til et minimum.

Spørsmålet er om denne måten å organisere slikt samarbeid på er tilstrekkelig for å utnytte potensialet. Det er som nevnt kun den kommersielle delen et idrettslag og et aksjeselskap kan inngå en samarbeidsavtale om. Den sportslige driften skal fortsatt ligge i idrettslaget. Det vil med andre ord si at reglens utgangspunkt er at aksjeselskapets styre ikke skal ha innflytelse på kjøp/salg/leie/utleie av spillere og spillerrettigheter, ansettelse i det sportslige apparatet, fastsettelse av sportslige målsetninger med videre.⁶⁴ Dette er NIF-lovens formelle utgangspunkt og hovedregel etter en tolkning av lovens ordlyd og Idrettstingets begrunnelser. Om dette er en hensiktsmessig regel er et annet spørsmål. Problemstillingen utdypes for fotballklubbene vedkommende i fremstillingens punkt 5.3.2.

Et av hensynene bak NIF-loven § 13-4 er å regulere direkte i NIF-loven de overordnede vilkårene for at andre skal kunne forvalte et idrettslags kommersielle virksomhet. Ved å regulere dette direkte kan NIF angi de lovmessige rammene for særforbundenes egne bestemmelser om slik forvaltning.⁶⁵ Et relevant spørsmål i den forbindelse er om det er naturlig at NIFs lov inneholder regler som styrer dette på samme måte for alle særforbund. De ulike idrettene har for det første til dels svært ulikt kommersielt potensial og appell. Dessuten har særforbundene med hjemmel i NIF-loven § 6-2 første ledd fått myndighet til å utvikle egen idrett.

Spørsmålet om på hvilke vilkår fotballklubber skal kunne samarbeide med aksjeselskap er etter min mening et spørsmål som faller inn under NFF sitt ansvarsområde for å utvikle fotballens organisasjon slik at den blant annet kan imøtekomme de krav den internasjonale fotballen stiller.⁶⁶

Oppsummert viser drøftelsen at et fremtredende særtrekk ved NIFs regelverk er at hensynet til å ivareta idrettens uavhengighet, frie stilling og ideelle verdier er viktig i forholdet mellom

---

⁶⁴ Tingets kommentarer, s. 102.

⁶⁵ Tingets kommentarer, s. 102.

⁶⁶ Spørsmålet har relevans og aktualitet også i den svenske debatten om regelverket, se fremstillingens punkt 6.3.2.

idretten og de kommersielle aktørene i næringslivet. NIF er opptatt av at idretten ikke skal bli skadelidende ved at de kommersielle aktørene får for stor innflytelse og at idrettslagets styre alltid skal ha det avgjørende ord vedrørende sportslige beslutninger. NIF åpner imidlertid for at det må søkes å utnytte de kommersielle verdiene i idretten på en effektiv måte. Spørsmålet i det følgende er hva som er Norges Fotballforbund sitt syn på disse spørsmålene.

5.3 Norges Fotballforbund

5.3.1 NFF-loven

Det fremgår av NFF-loven § 8-4 første ledd at ”klubber skal være selveiende og frittstående”. I bestemmelsens andre ledd utdypes dette klare utgangspunktet for norske fotballklubber. Klubber skal være ”selvstendige og uavhengige”. Med dette menes blant annet at klubber skal ha frihet til å treffe selvstendig avgjørelse i alle spørsmål som oppstår i tilknytning til klubbens medlemskap i forbundet, uavhengig av utenforstående personer eller sammenslutninger, jf. § 8-4 andre ledd, bokstav a.⁶⁷ Dette er det klare rettslige utgangspunktet.

NFF har likevel åpnet for samarbeid med utenforstående på det kommersielle området. Slikt samarbeid må reguleres nærmere for å ivareta hensynet til klubbenes uavhengighet. Spørsmålet om fotballklubbers kommersielle samarbeid med aksjeselskap reguleres derfor nærmere i NFF-loven § 8-4 fjerde ledd. Bestemmelsen lyder:

”Forbundsstyret kan for å ivareta klubbens uavhengighet fastsette bestemmelser om adgangen til å inngå avtaler med utenforstående om finansiering av spillere og om kommersielt eller administrativt samarbeid. Slike avtaler skal være skriftlige og må godkjennes av Forbundsstyret før de kan tre i kraft.”

Forbundsstyret har med hjemmel i denne bestemmelsen og NIF-loven § 13-3 femte ledd utarbeidet bestemmelser om kommersielt og/eller administrativt samarbeid mellom klubb/idrettslag og selskap.⁶⁸ Bestemmelsene består av 14 punkter som regulerer forholdet.

---

⁶⁷ Jeg viser for øvrig til redegjørelsen av hva som ligger i selvstendighetskriteriet, se fremstillingens punkt 2.2.

⁶⁸ Forbundsstyrets bestemmelser om kommersielt og/eller administrativt samarbeid mellom klubb/idrettslag og selskap.

NFF har også utarbeidet en standardavtale som skal brukes av klubb av selskap for å regulere samarbeidet, jf. Forbundsstyrets bestemmelser punkt 11, første avsnitt, første punktum. Avtalen kalles ”NFFs standard samarbeidsavtale mellom klubb og selskap”.⁶⁹

I avtalens punkt to, andre avsnitt, første punktum fremgår den klare sammenhengen mellom Forbundsstyrets bestemmelser og samarbeidsavtalen. Ordlyden siteres: ”Forbundsstyrets bestemmelser vedtas av partene som en del av denne avtalen og partene er kjent med at avtalens øvrige innhold ikke kan være i strid med Forbundsstyrets bestemmelser.” Forbundsstyrets bestemmelser skal altså legges til grunn som avtalt mellom partene. NFF har med en slik regulering sikret en viss form for konsensus i avtalene som sluttes mellom de respektive klubbene og selskapene.

Avtalen, og eventuelle senere endringer, skal godkjennes av det kompetente organet i klubben og deretter av Forbundsstyret, jf. Forbundsstyrets bestemmelser punkt 11, første avsnitt, annet og tredje punktum. Avtalene er ikke offentlig tilgjengelig.⁷⁰

At Forbundsstyret har utarbeidet slike bestemmelser er et særtrekk ved det norske regelverket. Bestemmelsene kan ses på som et utslag av regelen i NIF-loven § 6-2 som er omtalt ovenfor. NFF må balansere innholdet i bestemmelsene. De må i tillegg til å ta hensyn til norsk toppfotballs reelle mulighet til å konkurrere internasjonalt, også ivareta hensynet til fotballklubbens selvstyre og uavhengighet i forhold til sportslig virksomhet og beslutninger av sportslig karakter.⁷¹

5.3.2 Forbundsstyrets bestemmelser

I denne delen av fremstillingen søkes det å redegjøre for de sentrale punktene i Forbundsstyrets bestemmelser om kommersielt og/eller administrativt samarbeid mellom klubb og selskap.⁷²

---

⁶⁹ Der det i fremstillingen vises til ”samarbeidsavtalen” er det alltid NFFs standard samarbeidsavtale det vises til. Jeg bruker særlig begrepet i fremstillingens punkt 5.3.3 hvor jeg viser til noen eksempler på ulike samarbeidsstrukturer innenfor regelverket. Avtalepartene må følge standardavtalen, men det vil naturligvis foreligge noen individuelle tilpasninger i hver enkelt avtale mellom de respektive klubbene og selskapene.

⁷⁰ Jeg har derfor ikke opplysninger om det konkrete innholdet i de avtalene som foreligger.

⁷¹ Jf. bestemmelsenes formål i punkt to, forutsetningsvis, samt punkt fem.

⁷² Der begrepet ”selskap” blir benyttet er det alltid tale om det samarbeidende selskapet.

Formålet med bestemmelsene kan utledes av punkt to. De skal tydeliggjøre rollefordelingen og ansvarsforholdene mellom klubb og selskap. Det fremgår at behovet for tilførsel av ekstern kapital til fotballen og investorenes ønske om forutsigbarhet og påvirkningsmuligheter skal anerkjennes. Allerede i formålet til bestemmelsene kan det utledes at hensynet til å utnytte klubbens kommersielle verdier skal anerkjennes og at klubbens investorer bør gis økt innflytelse.

I punkt fire, femte avsnitt, første punktum fremgår det at selskapet må ha forretningssted i Norge og må være underlagt norsk selskapslovgivning. Dette kan anses som en sikkerhet for at selskapet er underlagt en gjennomarbeidet, og for klubbene kjent, lovregulering. Videre fremgår det av punkt fire, femte avsnitt, andre punktum at:

”Selskapet kan ikke ha vedtekter eller drive virksomhet som er i strid med Klubbens eller overordnede idrettsmyndigheters, herunder FIFAs, UEFAs, NIFs, og NFFs lover, regelverk, instruksjoner og etiske verdier.”

Ordlyden i bestemmelsen presiserer at selskapets virksomhet ikke må stride med idrettens regelverk på flere nivåer. En bestemmelse av denne karakteren er viktig for å bevisstgjøre klubb og selskap om det gjeldende regelverket og de etiske verdier norsk idrett styres etter før de bestemmer seg for å formalisere et forpliktende samarbeid.

Det er hensiktsmessig å redegjøre for punkt syv og åtte før det sentrale budskapet i bestemmelsenes punkt fem presenteres.

Kommersiell virksomhet

Punkt syv konkretiserer hva som for fotballklubbens vedkommende inngår i begrepet ”kommersiell virksomhet”. Utgangspunktet er at klubben kan la hele eller deler av denne virksomheten bli drevet av selskapet, jf. første avsnitt.

Det som blant annet inngår i den kommersielle virksomheten er å forhandle frem, inngå og forvalte sponsoravtaler, annonseavtaler, utstyrsavtaler, arenareklame og andre avtaler om markedsføring, jf. andre avsnitt bokstav a. Videre er medieavtaler og avtaler om immaterielle rettigheter nevnt spesifikt i bokstav b og c. Ordlyden ”blant annet” tilsier at oppregningen

ikke er uttømmende. Andre avtaler og forretningsmessige forhold enn de nevnte kan dermed overføres fra klubb til selskap. Innholdet i samarbeidsavtalen må uansett alltid godkjennes av Forbundsstyret, jf. punkt 11 i bestemmelsene.

I tredje avsnitt fremgår det at inntekter fra følgende aktiviteter kan det avtales at skal overføres fra klubben til selskapet: Inntekter fra overganger/utlån av spillere, inntekter fra kampavvikling, inntekter klubben mottar fra medieavtaler, samt øvrige inntekter i forlengelsen av disse. Det er praktisk at inntekter som nevnt i tredje avsnitt blir forvaltet av selskapet som en del av den kommersielle virksomheten.

I juridisk teori uttaler Woxholth at en organisering av den økonomiske virksomheten utenfor foreningen som nevnt ovenfor ikke kan anfektes fra en foreningsrettslig synsvinkel. Imidlertid uttaler han at forutsetningen må være at selskapet ikke overtar ”sentrale deler” av forvaltningen av foreningsvirksomheten, og at ”selskapet kan ganske særlig ikke overta foreningens inntektsstrøm, verken helt eller delvis”.⁷³ Det er slik jeg ser det dette som i realiteten skjer dersom klubb og selskap inngår en samarbeidsavtale om de kommersielle sidene av driften. Selskapet overtar i det minste delvis klubbens inntektsstrøm. De kommersielle sidene av klubbens drift, slik de er definert i det gjeldende regelverket, må i dagens toppfotball, etter mitt skjønn, anses å være en relativt sentral del av klubbens totale virksomhet.

Woxholth påpeker her et interessant generelt aspekt med klar relevans for avhandlingens tema. Poenget er at klubben etter regelverket skal være uavhengig og selvstendig. Dersom klubben ”avtaler fra seg” sentrale deler av sin virksomhet til det samarbeidende selskapet kan dette komme i konflikt med selvstendighetskriteriet som omtalt i fremstillingens punkt 2.2 ovenfor. Klubben kan vanskelig ses på som reelt uavhengig etter at en omfattende samarbeidsavtale med et selskap er inngått. Woxholth anfører på generelt grunnlag at foreninger i slike tilfeller kan miste sin rettssubjektivitet. Det kan dermed reises spørsmål ved om Forbundsstyrets bestemmelser, som har hjemmel i NIF-loven og NFF-loven, kan anses å være i strid med den alminnelige foreningsretten. På bakgrunn av drøftelsen ovenfor kan spørsmålet etter mitt skjønn besvares bekreftende.

---

⁷³ Woxholth (2008), s. 64.

Det som ikke inngår i den kommersielle aktiviteten er eksplisitt opplistet i punkt syv, fjerde avsnitt. Inntekter fra annet frivillig arbeid, medlemskontingenter og aktivitetstilskudd og andre offentlige tilskudd som er ment å understøtte barne- og ungdomsfotball må bli i klubben og kan ikke overføres til selskapet. Denne typen inntekter stammer fra ideell virksomhet og offentlige tilskudd som ikke har sammenheng med klubbens kommersielle virksomhet.

Motsatsen til at klubben overfører alle eller deler av rettighetene knyttet til den kommersielle virksomheten til selskapet er at selskapet skal dekke hele eller bestemte deler av kostnadene for klubbens drift, jf. femte avsnitt. I praksis skjer dette ved at selskapet overfører en budsjettert sum til klubben slik at de kan dekke sine løpende forpliktelser. Et virkemiddel for å få dette til på en hensiktsmessig måte er at det skal utarbeides omforent budsjett minst en gang per år, jf. punkt syv, femte avsnitt, andre punktum.

Punkt fire i NFFs standard samarbeidsavtale mellom klubb og selskap har overskriften ”Overføring av rettigheter og forpliktelser til selskapet”. Av punktets tredje avsnitt fremgår følgende: ”Hvilke kostnader selskapet forplikter seg til å dekke og hvilke inntekter og deler av kommersiell virksomhet som overføres skal tydelig listes opp og konkretiseres i et eget vedlegg til denne avtalen. Det vises til punkt syv i Forbundsstyrets bestemmelser.”

Avtalepunktet tydeliggjør det individuelle perspektivet i de enkelte avtalene. Ved at de nevnte forhold konkretiseres kan imidlertid NFF likevel ha kontroll med hva klubbene og selskapene konkret avtaler seg i mellom. I standardavtalen er det for øvrig inntatt et punkt 10 hvor partene kan innta særlige forhold de ønsker å regulere som ikke er dekket av standardavtalens øvrige punkter.

Sportslig virksomhet

Hva som inngår i begrepet den ”sportslige virksomheten”, og dermed skal være underlagt klubbstyrets myndighetsområde, reguleres i punkt åtte. Hovedelementene samsvarer med det som fremgår under drøftelsen av NIF-loven § 13-2 og ordlyden ”den sportslige aktiviteten” i fremstillingens punkt 5.2. Forhold som fastsettelse av sportslige målsetninger, avgjørelser knyttet til overganger av spillere og ansettelse i det sportslige apparatet inngår i begrepet ”sportslig virksomhet”, jf. punkt åtte, avsnitt to. Det er et poeng at klubbens spillere, trenere og sportslige støtteapparat skal være ansatt i klubben, jf. tredje avsnitt. Lønnen betales imidlertid indirekte av selskapet all den tid selskapet dekker klubbens driftsutgifter.

Jeg vil nedenfor drøfte om slike beslutninger som fremgår av avsnitt to i punkt åtte kan og bør ligge under klubbstyrets *ensidige* myndighet.

Punkt fem i Forbundsstyrets bestemmelser er som nevnt av sentral betydning. Overskriften er ”Klubbens frie og uavhengige stilling”. Hovedbudskapet er at alle sportslige beslutninger skal ligge i klubben, det vil si at det er klubbens styre, og ikke selskapets styre, som har siste ord i slike spørsmål. Klubbens styre skal i utgangspunktet handle uavhengig av selskapets styre, jf. andre avsnitt.

En tolkning av bestemmelsene i punkt fem sett i sammenheng, kan tilsi at formålet er å skape en felles plattform for samarbeidet mellom de juridiske enhetene. Punktet er således utformet med sikte på å implementere nødvendige bestemmelser for å sikre en fornuftig arbeidsfordeling mellom klubb og selskap slik formålsbestemmelsen gir anvisning på. Hensynet til å utnytte klubbens kommersielle verdier kommer etter min mening på denne måten tydeligere frem enn i NIF-loven.

I punkt fem, avsnitt åtte fremgår det for eksempel at det i utgangspunktet skal avholdes separate styremøter i de respektive juridiske enhetene klubb og selskap. Imidlertid åpnes det for at det kan avholdes felles styremøter for drøfting av spørsmål av betydning for begge parter. En praktisk problemstilling oppstår dersom det samarbeidende selskapets styre ønsker innflytelse over spørsmål som etter regelverket ligger til klubben. Typiske spørsmål i denne kategorien kan være spillerkjøp eller avsettelse av hovedtrener.

På den ene siden er det riktignok klubbstyret som tar beslutningene i juridisk forstand i forbindelse med ansettelse/kjøp og oppsigelse/salg av spillere og trenere. Dette fordi det ganske enkelt er klubbene som etter dagens regelverk er arbeidsgiver. Klubbene beholder rettighetene til spillerne og det øvrige sportslige apparatet. På denne måten beholder man kompetansen i klubben ved eventuelle endringer i konstellasjonene. Dette tilsier at felles styremøter ikke er nødvendig i forbindelse med slike spørsmål.

På den andre siden er det samtidig slik at i klubber hvor det er inngått samarbeidsavtale med et selskap, vil beslutninger av typen kjøp/salg/utleie av spillere, nyansettelser/oppsigelser i sportslig apparat og eventuelle nye sportslige satsningsområder i budsjettperioden måtte tas i

et samspill mellom klubb og selskap. Alle slike spørsmål vil normalt forutsette styrebehandling i selskapet all den tid det vedhefter økonomiske konsekvenser ved disse. Klubben er som regel finansielt avhengig av tilslutning fra selskapet for å kunne fatte beslutninger om slike spørsmål. Forut for den formelle beslutning i klubben vil det i slike tilfeller måtte foreligge en saksbehandling i et nødvendig samspill mellom klubb og selskap. Selskapets styre vil treffe vedtak om at det finnes finansielle midler til disposisjon for eksempelvis et kjøp av en spiller utover hva som følger av budsjettet, og klubbens styre fatter vedtak om å kjøpe og ansette spilleren.

Vi ser at det er en nødvendig og viktig tosidig struktur. Felles styremøter er etter dette et hensiktsmessig virkemiddel for å sikre at spørsmål, som rent faktisk, har betydning for begge parter blir drøftet på en betryggende måte.

Den nevnte tosidigheten er det tatt høyde for i punkt fem avsnitt ni og ti i bestemmelsene. I avsnitt ni oppfordres klubb og selskap til å finne frem til den mest hensiktsmessige måten for koordinering av beslutninger som involverer begge parter, typisk kjøp av spillere, slik at man sikrer et godt samarbeidsklima og gode beslutningsprosesser. I avsnitt ti fremgår det at klubb og selskap kan:

”etablere et samarbeidsforum, med representanter fra begge avtaleparter som kan diskutere, utarbeide og følge opp strategi og enkeltspørsmål knyttet til utøvelsen av samarbeidsavtalen. Forumet skal diskutere økonomiske rammer, tiltak som vil kunne påvirke økonomi, spillerlogistikk samt sportslige ambisjoner innenfor etablerte rammer.”

Dette samarbeidsforumet har av mange klubber blitt formalisert i et såkalt sportslig utvalg. Tromsø Idrettslag har et slikt utvalg med representanter valgt av styret i klubben og styret i samarbeidsselskapet TIL Fotball AS.⁷⁴ I dette forumet bør det søkes å komme til en omforent enighet om sentrale målsetninger og viktige beslutninger for klubb og selskap. Endelige beslutninger skal imidlertid alltid fattes av styret i korrekt instans, jf. bestemmelsene punkt fem, avsnitt ti, siste punktum. Forumet er med andre ord ikke er beslutningsdyktig. Det får dermed i realiteten bare en rolle som rådgivende kompetanseorgan for klubb og selskap.

---

⁷⁴ Mer om strukturen i Tromsø Idrettslag straks nedenfor.

Spørsmålet er om det ikke er bedre at den omtalte typen spørsmål behandles i felles styremøter for klubb og selskap. Svaret kan i mange tilfeller bero på praktiske spørsmål i hver enkelt klubb. Et forum som sportslig utvalg med representanter fra begge avtaleparter kan være enklere å samle til møter enn beslutningsdyktige styrer, men utvalget har som utgangspunkt ikke myndighet til å treffe endelig beslutning. Sportslig utvalg kan anses som en konsekvens av modellen med samarbeidende selskap og den derfor nødvendige dualismen mellom klubbstyret og selskapsstyret.

5.3.3 Eksempler på samarbeidsstrukturer innenfor regelverket

Klubbene i Tippeligaen har strukturert samarbeidet med aksjeselskaper på forskjellige måter innenfor det gjeldende regelverket. Den vanligste måten å strukturere det på er at klubbens styre etter vedtak på klubbens ordinære eller ekstraordinære årsmøte stifter og tegner aksjene i et aksjeselskap med det formål å overføre klubbens kommersielle rettigheter til dette selskapet. En annen modell er at klubben inngår en samarbeidsavtale med et ”utenforstående” aksjeselskap som i utgangspunktet ikke har noe med klubben å gjøre.

Tromsø IL

Tromsø Idrettslag (TIL) valgte det første alternativet da de på et ekstraordinært årsmøte i 2009 ga styret fullmakt til å utrede og etablere et aksjeselskap som skulle inngå samarbeidsavtale med klubben vedrørende den kommersielle driften av toppfotballsatsingen. Det fremgår av styrets beretning for 2010 at hensikten med omorganiseringen og etableringen av en AS-struktur var å skape en mer robust plattform for virksomhetens økonomiske, kommersielle og sportslige utvikling.⁷⁵

Under fremgår strukturkartet av TIL sin samarbeidsmodell.⁷⁶

---

⁷⁵ Årsberetning for Tromsø Idrettslag 2010, s. 4.

⁷⁶ Årsberetning for Tromsø Idrettslag 2010, s. 4.

Som strukturkartet viser skiller TIL tydelig mellom klubb på den ene siden og aksjeselskap på den andre. Bindeleddet er samarbeidsavtalen mellom styret i idrettslaget og styret i det samarbeidende selskapet TIL Fotball AS. Videre er det opprettet et sportslig utvalg som omtalt ovenfor. TIL Fotball AS er et av to heleide datterselskaper under morselskapet TIL Holding AS. Det andre selskapet er TIL Spiller AS. TIL Spiller AS har inngått investoravtaler med idrettslaget om rettighetene til spillerne i A-stallen. Disse avtalene gir TIL Spiller AS økonomiske rettigheter ved videresalg. TIL Holding AS har mange aksjonærer, både selskaper og privatpersoner.⁷⁷ De tre største aksjonærene er imidlertid Tromsø Idrettslag (22,49 %), Sparebank 1 Nord-Norge (23,27 %) og Troms Kraft Invest AS (23,21 %).⁷⁸

IK Start

Idrettsklubben Start har en samarbeidsavtale med selskapet Start Toppfotball AS. IK Start eier 34 prosent av aksjene i selskapet, mens selskapet Start Igjen AS eier 66 prosent. Start Igjen AS eies indirekte 100 prosent av privatpersonen Magne Kristiansen.⁷⁹

⁷⁷ Formålet til TIL Holding AS er ”å fremme sportslig utvikling av toppfotballsatsingen i Tromsø Idrettslag og lønnsom drift gjennom sine to datterselskaper TIL Fotball AS og TIL Spiller AS”, jf. følgende internettside: <http://www.purehelp.no/company/details/tilholdingas/994784943>.

⁷⁸ Jf. følgende internettside: <http://www.purehelp.no/company/details/tilholdingas/994784943>

⁷⁹ Jf. følgende internettside: <http://ikstart.no/default.aspx?m=3&amid=502727>

Molde FK

Molde Fotballklubb har en samarbeidsavtale med selskapet Molde Fotball AS. Dette selskapet er 100 prosent eiet av Aker ASA som Kjell Inge Røkke kontrollerer to tredjedeler av gjennom selskapene TRG Holding AS og The Resource Group Trg AS.⁸⁰

Eksemplene illustrerer noen av modellene som foreligger. Praktiseringen av det samarbeidet regelverket legger opp til kan variere mye. Tromsø IL har etablert et selskap med store, lokale selskaper som de største eierne. I tillegg eier klubben selv omtrent en femtedel av aksjene. Molde FK og IK Start har begge etablert et selskap som har den formelle samarbeidsavtalen med klubben, mens det i realiteten er en rik, lokal forretningsmann som kontrollerer kapitaltilgangen fra selskap til klubb, henholdsvis Kjell Inge Røkke og Magne Kristiansen.

Disse personene har av enkelte, særlig i media, feilaktig blitt omtalt som klubbeiere.⁸¹ Klubbene er imidlertid *formelt* sett selveiende all den tid klubbene kun har en samarbeidsavtale med selskaper som riktignok blir kontrollert av Røkke og Kristiansen. Likevel ser vi av IK Start og Molde FK sine modeller at regelverket åpner for at klubbene *reelt* sett kan bli gjort økonomisk avhengige av selskaper eller privatpersoner. Spørsmålet i slike tilfeller er om selvstendighetskravet, hvilket kan utledes av vilkårene ”selveiende” og ”frittstående” som er oppstilt i regelverkene til fotballklubbene, er brutt.

Dersom klubbene på grunn av samarbeidsavtalene i for stor grad blir avhengige av kapitaltilførselen fra aksjeselskapene, er det nærliggende å vurdere om kravet til selvstendighet er i behold. Vurderingen må nødvendigvis basere seg på en helhetsvurdering av de konkrete forhold. Momenter i vurderingen kan for eksempel være den totale størrelsen på kapitalførselen og hvor detaljert avtalen mellom klubben og selskapet er regulert – særlig om selskapet setter vilkår for hvorledes kapitalen skal brukes av klubben.⁸²

Er for eksempel avtalen mellom partene utformet slik at kapitaltilførselen fra Molde Fotball AS til Molde FK til dekning av klubbens løpende driftsutgifter er på opp mot 70-80 prosent

---

⁸⁰ Anders Gammelsæter, *En fotballinvestors motiver*, Bergen 2010, s. 38 og informasjon fra www.purehelp.no.

⁸¹ Se blant annet artikkelen, ”Kjøpte seg ut av Start”, i papirutgaven av Dagens Næringsliv, 01.11.2011, på s. 25.

⁸² Sml. argumentasjonen vedrørende stiftelsers bevilgninger fra det offentlige i Woxholth (2001), s. 186.

av klubbens totale inntekter og det i tillegg er stillet enkelte konkrete vilkår knyttet til klubbens bruk av kapitalen, kan det tenkes at selvstendighetskravet er brutt.⁸³ På den annen side er det et viktig motargument at ytelsene fra selskapet er basert på en gjensidig avtale mellom partene. Klubben gir selskapet rettighetene til de kommersielle avtalene mot at selskapet dekker klubbens driftsutgifter.⁸⁴

5.3.4 Oppsummering

Det norske regelverket har en struktur med et overordnet idrettslig lovverk, henholdsvis NIF-loven og NFF-loven. Med hjemmel i disse regelverkene er det imidlertid på fotballens område utarbeidet mer spesifikke bestemmelser som skal ta hensyn til fotballens særtrekk, særlig med tanke på den økende kommersialiseringen, økonomiske utviklingen og dertil mer eller mindre påkrevde profesjonaliseringen av klubbene. Videre er det utarbeidet en standardavtale som skal brukes som reguleringsverktøy.

Samlet sett åpner regelverket for at det kan opprettes kreative samarbeidsstrukturer som kan komme i konflikt med hensynet til å ivareta klubbens uavhengighet vedrørende den sportslige virksomheten. Imidlertid kan denne regelverkstrukturen likevel være den mest hensiktsmessige måten å organisere samarbeidet mellom klubb og selskap for å utnytte det beste fra begge avtalepartene. Det er et samspill og en tosidig struktur mellom klubbstyret og selskapets styre vedrørende mange beslutninger som etter en streng tolkning av regelverket til både NIF og NFF skulle ha falt under sportslig virksomhet og således vært ensidig underlagt klubbens styre.

Det viktigste for begge partene må imidlertid etter min mening være å drifte både klubb og selskap etter langsiktige og bærekraftige prinsipper. I en slik sammenheng er det helt avgjørende at partene i avtalen har et åpent forhold og samarbeider godt. Selskapets styre bør på generelt grunnlag søke å unngå gråsonetilfeller hvor deres påvirkning av klubbstyret kan komme i konflikt med kravet til klubbstyrets uavhengighet og selvstendige stilling.

---

⁸³ Sml. Inger-Johanne Sand, *Styring av kompleksitet*, 1. utgave, Oslo 1996, s. 349 som uttaler dette for stiftelsers selvstendighet ved mottak av midler fra det offentlige til den løpende virksomheten.

⁸⁴ Jf. Forbundsstyrets bestemmelser, punkt syv, femte avsnitt som omtalt ovenfor.

6 Det svenske regelverket for idrettslags samarbeid med aksjeselskap

6.1 Innledning

I denne delen av fremstillingen vil det svenske regelverket for idrettslags og fotballklubbers samarbeid med aksjeselskap drøftes. I punkt 6.2 redegjøres det kort for den historiske bakgrunnen for det gjeldende svenske regelverket på området. Særtrekkene ved det svenske regelverket og to særlige problemstillinger trekkes frem i punkt 6.3. Disse problemstillingene har klare forbindelseslinjer til diskusjonen om fotballklubbenes samarbeid med aksjeselskap i den norske debatten. Med utgangspunkt i drøftelsene i denne delen av fremstillingen vil jeg i punkt åtte sammenligne det svenske regelverket opp mot det norske.

Innledningsvis er det naturlig å stille spørsmålet om hvorfor det er interessant å belyse hvordan det svenske regelverket vedrørende svenske fotballklubbers samarbeid med aksjeselskap er utformet?

For det første er svensk idrett organisert svært lik norsk idrett. Riksidrottsförbundet (RF) er høyeste myndighet med Riksidrottsstyrelsen (RS) som styrende organ. Under disse er det underordnede organer og forbund. Sveriges Fotbollsförbund (SvFF) er et specialistidrottsförbund (SF) under Riksidrottsförbundet på samme måte som NFF er et særforbund under NIF.⁸⁵

For det andre fremtrer de samme elementene i den svenske idrettstradisjonen som i den norske. Den ideelle foreningsdriften, frivillighet, uavhengighet og idrettens selvstyre er kjerneverdier.⁸⁶

For det tredje har den økonomiske utviklingen i svensk toppfotball vært tilnærmet lik utviklingen til norsk toppfotball. I Sverige startet den økonomiske utviklingen for alvor noen år tidligere enn i Norge. Siden 1960-tallet har toppfotballen i Sverige opplevd kapitalisering

---

⁸⁵ RFs vedtekter 2009, kapittel 2, §§ 1 til 3.

⁸⁶ RFs vedtekter 2009, kapittel 1 om virksomhetsidè, visjon og verdigrunnlag.

og kommersialisering. Denne utviklingen har hatt et økende tempo de siste ti årene.⁸⁷ Sponsorer og mediabransjen bidrar også i Sverige med mer og mer kapital i Allsvenskan.⁸⁸

Det stilles i dag store krav til kompetanse i forhold til driften av klubbene. Eksempelvis har den økte omsetningen i de allsvenske klubbene ført til at myndighetene har stilt spørsmål ved om det faktisk kan regnes som ideell virksomhet. For å håndtere slike skattespørsmål og andre kompliserte forretningsmessige problemstillinger kreves en mer profesjonell organisasjon.⁸⁹ Svensk toppfotball har beveget seg fra frivillighet og pengebidrag til markedsøkonomi og større fokus på sunn forretningsdrift.

For det fjerde har problemstillinger relatert til regelverket om klubbers samarbeid med aksjeselskaper vært aktuelle i Sverige de siste 10-15 årene. Temaet har sågar i 2010 og 2011 vært drøftet i formelle forum i både RF og SvFF.⁹⁰ Spørsmålet om regelverkets virkning på svensk fotballs konkurranseevne er sentralt i drøftelsene. De betraktninger som er gjort vedrørende dette kan ha relevans ved vurderingen av det norske regelverket.

6.2 Kort historisk bakgrunn

Helsingborg IF vant Allsvenskan i 1999. I 2000 deltok klubben i den mest prestisjefylte og økonomisk innbringende turneringen en europeisk klubb kan delta i, UEFA Champions League. De slo ut det italienske storlaget Inter og kvalifiserte seg til gruppespillet i turneringen. Dette resulterte i inntekter opp mot 40 millioner svenske kroner.⁹¹ Dette er siste gang et lag fra Allsvenskan har deltatt i Champions League.

Allerede før Helsingborgs suksess i Europa var imidlertid svensk idrett klar over sine sportslige, økonomiske og organisatoriske utfordringer. Utfordringene knyttet seg særlig til konkurransen mot lag fra europeiske nasjoner i populære og kommersielle lagidretter som fotball og ishockey. I 1997 besluttet derfor styret i Riksidrottsförbundet (RS), etter forslag fra

---

⁸⁷ Edith Lau og Rebecka Åhman, *IdrottsAB – flipp eller flopp i elitfotbollen*, Stockholm 2008, s. 6.

⁸⁸ Den øverste divisjonen i svensk herrefotball.

⁸⁹ Joakim Dahlgren og Vilhelm Engstrøm, *Svensk Elitfotboll – hur ser framtiden ut?* Malmø 2009, s. 48.

⁹⁰ Se blant annet IdrottsAB-utredningen av 10. desember 2010 og SvFFs innspill til utredningen av 14. februar 2011.

⁹¹ Dahlgren og Engstrøm, s. 6.

Riksidrottsmötet⁹² tidligere det samme året, å oppnevne en komité for å utrede en alternativ organisering av den idrettslige virksomheten i Sverige. Utredningen ble kalt ”Alternativ Associationsform” og kan i denne sammenhengen regnes som rettslig relevante forarbeider til regelverket om den nye organiseringsmuligheten for svenske idrettslag.⁹³

Riksidrottsmötet innførte på bakgrunn av utredningen det såkalte idrottsaktiebolaget (IdrottsAB) i 1999. IdrottsAB kan anses som en hybrid mellom en forening og et aksjeselskap. Årsaken bak at løsningen ble et kompromiss var først og fremst at man på den ene siden hadde et sterkt ønske om bedre tilgang på ekstern kapital, men uten at idrettsbevegelsens tradisjonelle verdier og demokratiske organisasjon ble trådt for nært på tærne.⁹⁴ Begrunnelsen viser at de svenske idrettsmyndighetene, på samme måte som de norske, er nødt til å avveie flere sentrale hensyn når de skal utforme regelverket.

På den ene siden er det særlig hensynet til idrettens grunnverdier - frivillighet, uavhengighet og selvstyre – som står sterkt, mens det på den andre siden særlig er hensynet til populære lagidretters muligheter til å innhente ekstern kapital fra kommersielle aktører for å bedre den internasjonale konkurransevnen. I punkt 6.3 vil det redegjøres nærmere for IdrottsAB-modellen i svensk idrett.

6.3 IdrottsAB

Det rettslige grunnlaget for opprettelsen av et IdrottsAB er RFs vedtekter. Den aktuelle bestemmelsen fremgår av kapittel 11, § 3a om ”Förenings IdrottsAB”.

Med hjemmel i denne bestemmelsen har SvFF utformet en lignende bestemmelse i sine vedtekter kapittel 1, § 21. Ordlyden er i det alt vesentligste lik bestemmelsen til RF og brukes som utgangspunkt for drøftelsene all den tid den er mest interessant for avhandlingens fokus på fotballklubber. De kommentarer og vurderinger som er knyttet til RFs bestemmelse har samme rettslige relevans og vekt for § 21 i SvFFs vedtekter. Overskriften er ”Idrottsaktiebolag”. Bestemmelsens første ledd lyder:

---

⁹² Sveriges Idrettsting og svensk idretts høyeste besluttende organ, jf. RFs vedtekter kapittel 2, § 1.

⁹³ Bolagsutredningen, s. 4.

⁹⁴ Lau og Åhman, s. 8.

”Idrottslig verksamhet får bedrivas av aktiebolag. Rättigheten att delta i Förbundets tävlingsverksamhet får dock upplåtas till ett aktiebolag, som til huvudsaklig del har til ändemål att bedriva idrottslig verksamhet och därtil naturlig anknyttande verksamhet, endast om upplåtande förening har röstmajoritet på bolagsstämma i bolaget (IdrottsAB) samt under de förutsetningar som föreskrivs nedan.”

Det sentrale som kan utledes av ordlyden er at rettigheten til å delta i det svenske fotballforbundets konkurransevirkosomhet kan overdras til et aksjeselskap på visse vilkår. Det er etter ordlyden valgfritt for foreningene om de vil etablere et IdrottsAB. I 2009 var det fem IdrottsAB i Allsvenskan.⁹⁵ Den tradisjonsrike klubben IFK Göteborg har for eksempel ikke etablert et IdrottsAB. Vedtektene åpner imidlertid for at foreningen kan gjøre det.⁹⁶

I bestemmelsens andre ledd listes det opp ni tilleggsvilkår som må inngå i samarbeidsavtalen mellom foreningen og IdrottsAB. Av særlig betydning er vilkår nr. 2, 3 og 6. Det fremgår av nr. 2 at spillerne i et IdrottsAB skal være medlemmer i den foreningen som har overdratt rettigheten til den idrettslige virksomheten til selskapet. Av nr. 3 går det frem at IdrottsAB ikke får overdra rettigheten til å delta i konkurransevirkosomheten videre. I tilfelle konkurs i IdrottsAB skal rettigheten til å delta i forbundets konkurransevirkosomhet tilbakeføres til foreningen, jf. nr. 6.

For å eksemplifisere bestemmelsen kan vi se på klubben Hammarby IF som spiller i Allsvenskan. I 2001 valgte Hammarby IF å skille ut elitevirkosomheten og etablerte Hammarby Fotboll AB. Hammarby IF eier 51 prosent av aksjene, mens de resterende 49 prosent eies av selskapet Anschutz Entertainment Group Sweden AB. Spillerne i Hammarby er medlemmer i Hammarby IF selv om Hammarby IF har overdratt rettigheten til delta i konkurransevirkosomheten til Fotboll AB’et.⁹⁷

Ordlyden i § 21 i SvFFs vedtekter inneholder flere rettslig interessante vilkår. For det første fremgår det at konkurransevirkosomheten kan overdras til et aksjeselskap som ”til hovudsaklig del” har til formål å drive idrettslig virksomhet og dertil naturlig tilgrensende virksomheter. Spørsmålet er hva som kreves for at vilkåret ”til hovudsaklig del” er oppfylt.

En naturlig språklig forståelse av ordlyden skulle tilsi at vilkåret var oppfylt dersom minst 51 prosent av virksomheten var å drive idrettslig og dertil tilgrensende virksomheter. Det fremgår imidlertid av Riksidrottsstyrelsen (RS) sine kommentarer til bestemmelsen at ordlyden skal forstås som omtrent 75 prosent inkludert tilhørende kommersiell virksomhet.⁹⁸

---

⁹⁵ Dahlgren og Engstrøm, s. 7.

⁹⁶ IFK Göteborgs vedtekter § 1, andre og tredje avsnitt.

⁹⁷ Dahlgren og Engstrøm, s. 23.

⁹⁸ RS-forslag och RF:s stadger, Hefte 6, Riksidrottsmötet 2011, Uppsala 27-29 Maj, RF-stämman 2011, heretter benevnt ”RF-stämman 2011”, s. 14.

Det går videre frem at den overdragende foreningen må fortsette å drive faktisk idrettslig virksomhet, typisk bredde- og ungdomsidrett. Dette er etter RS sine kommentarer til bestemmelsen av vesentlig betydning. Begrunnelsen er at det søkes å unngå en situasjon hvor foreningen bare finnes for å opprettholde medlemskapet i SvFF.⁹⁹ At foreningen opprettholder medlemskapet er et vilkår for at IdrottsAB'et skal kunne delta i konkurranser.

Konklusjonen er at vilkåret er oppfylt dersom omtrent 75 prosent av virksomheten har til formål å drive idrettslig virksomhet inkludert kommersiell virksomhet som står i nær tilknytning.

For det andre fremgår det av ordlyden at et tilleggsvilkår for å overdra rettigheten til å delta i SvFF sin konkurransevirkosomhet¹⁰⁰ er at overdragende forening har "røstmajoritet på bolagsstämman i bolaget (IdrottsAB)". En naturlig forståelse av ordlyden tilsier at det er et krav at minst 51 prosent av aksjeselskapet må eies av foreningen. Foreningen får dermed flertall på generalforsamlingen hvilket garanterer medlemmene i foreningen avgjørende innflytelse over IdrottsAB'et sin virksomhet. Vilkaoret har vært gjenstand for diskusjon i Sverige. To spørsmål har særlig blitt trukket frem.¹⁰¹

6.3.1 Vilkaoret om at foreningen må ha aksjemajoriteten i IdrottsAB

Det første spørsmålet er om det i det hele tatt bør være en vedtektsfestet begrensning vedrørende eierskapet i et IdrottsAB. Bør vilkaoret fjernes slik at det ikke lenger er et krav om at foreningen må eie 51 prosent eller mer av aksjene i foreningens IdrottsAB?

Det sentrale argumentet for å oppheve den såkalte "51/49-sperren" er at dette vil medføre økt tilførsel av ekstern kapital til klubbene. Opphevelse av sperren gir aksjonærer muligheten til å utøve større innflytelse over driften av fotballklubben ved at enkeltaksjonærer eller grupper av aksjonærer kan kjøpe seg opp slik at de kontrollerer mer enn 50 prosent av aksjene. At investorer får slik økt innflytelse innbyr til økt tilførsel av kapital.¹⁰²

---

⁹⁹ RF-stämman 2011, s. 14.

¹⁰⁰ Først og fremst Allsvenskan og cup-spill.

¹⁰¹ Jf. blant annet IdrottsAB-utredningen og Dahlgren og Engström, særlig s. 48 flg.

¹⁰² Dahlgren og Engström, s. 50.

Etter det gjeldende regelverket er kapitaltilførsel ved emisjon vanskelig all den tid foreningen eier og til enhver tid skal eie minst 51 prosent av IdrottsAB. Selv om de øvrige aksjonærene skulle ønske å tilføre kapital, vil problemet være at foreningen ikke har midler de kan skyte inn.¹⁰³ En eventuell løsning kan i slike tilfeller være at de øvrige aksjonærene eller andre eksterne investorer bidrar med øremerkede emisjonsmidler som foreningen kan bidra med.

En mulig effekt av kapitaltilførsel til klubbene kan være at den internasjonale konkurransevnen bedres. Midlene som skytes inn i klubbene kan og bør etter min mening brukes til utvikling av kompetanse i organisasjonen (humankapital), arenautvikling og forsterkning av spillerstallen og det sportslige apparatet. Midlene bør også satses på talentutvikling. Utvikling av talenter i egen klubb og utvikling av høykompetente trenere for aldersbestemte lag er suksessfaktorer for mange europeiske klubber. Den nederlandske klubben Ajax sitt fotballakademi er et godt eksempel.¹⁰⁴ Slik bruk av midlene kan føre til en positiv sportslig og dermed økonomisk utvikling over tid. Med tiden kan noen av ligaens klubber bli så gode at de kvalifiserer seg til spill i de attraktive europeiske turneringene, Champions League og Europa League, som igjen genererer store inntekter.

SvFF poengterer at dagens elitevirksomhet er meget kapitalkrevende og stiller store krav til kompetanse i klubbene både organisatorisk og forretningsmessig. Dersom de svenske klubbene skal henge med på den sportslige utviklingen blant klubbene i Europa mener SvFF at det bør åpnes for at klubbene får drive virksomheten som aksjeselskap uten noen form for kapitalhemmende begrensingsregler.¹⁰⁵

Det er imidlertid mest sannsynlig at det er klubbene i de største byene som lettest tiltrekker seg eksterne aksjonærer som er villige til å bidra med kapital. En effekt av dette kan dermed være at de største blir større og de minste ikke får ta del i utviklingen. Dette kan medføre økt forskjell mellom de beste og de dårligste klubbene. Ligaen blir dermed polarisert og mer forutsigbar.¹⁰⁶

---

¹⁰³ Sml. argumentasjonen til SvFF i deres innspill til RS av 14.02.11, blant annet på s. 2 og 7.

¹⁰⁴ Se blant annet følgende internettadresse for et innblikk i akademitankegangen:
<http://www.uefa.com/trainingground/grassroots/features/video/videoid=1562470.html>

¹⁰⁵ Se argumentasjonen til SvFF i deres innspill til RS av 14.02.11, s. 3.

¹⁰⁶ Jf. Dahlgren og Engstrøm, s. 50-51.

På den annen side kan dette anses som en konsekvens svensk fotball må godta for at de beste klubbene skal kunne hevde seg i Europa. Sportslig suksess for klubbene kan lede til lukrative salg av spillere til europeiske ligaer. Dette åpner for at de beste klubbene kjøper talenter og gode spillere fra mindre nasjonale klubber. På den måten får også de mindre klubbene ta del i den positive økonomiske utviklingen.

Det viktigste argumentet mot en opphevelse av sperren er at det vil bryte med grunnleggende kjerneverdier i svensk idrett. Idrettens uavhengighet og selvstyre vil måtte vike dersom de enkelte foreningene ikke lenger skal ha den avgjørende posisjonen med minst 51 prosent av aksjene i IdrottsAB. Den største frykten er at foreningen ikke lenger skal ha kontroll over driften. Videre kan en opphevelse føre til at investorer "raider" klubber. Eksempelvis kan en investor kjøpe seg kontroll over klubben og deretter selge unna de mest attraktive spillerne og andre eiendeler kun for å oppnå kortsiktig gevinst.¹⁰⁷

Et annet relevant argument mot å oppheve sperren er at det kan føre til at den ideelle kraften og klubbfølelsen forsvinner. Dette kan igjen medføre at færre vil jobbe gratis for klubben lenger.¹⁰⁸ En klubb uten dugnadsånd mister ofte mye av sin identitet.

Risikoen for tap av goodwill og tillit i samfunnet dersom klubben ikke har vedtekter som regulerer hvilke typer subjekter (selskaper eller enkeltpersoner) som kan kjøpe aksjer i klubben, er tilstede allerede i dag. 49 prosent av aksjene kan kjøpes av andre aksjonærer enn foreningen. Uten regulering av noe slag er det fritt frem. Ved opphevelse av sperren vil spørsmålet imidlertid bli satt helt på spissen all den tid en sterk investor eller investorgruppe kan kjøpe 100 prosent av aksjene i klubben og således få full kontroll.

Noen av de negative effektene kan reduseres ved at spørsmålene reguleres særskilt i forbundets, særforbundets eller klubbens vedtekter. Eksempelvis kan det oppstilles krav til de selskapene som ønsker å kjøpe aksjer om at de må ha forretningssted i Sverige. Videre kan det stilles krav om at selskapet ikke kan ha vedtekter eller drive virksomhet som er i strid med

---

¹⁰⁷ Dahlgren og Engstrøm, s. 50.

¹⁰⁸ Dahlgren og Engstrøm, s. 41.

klubbens eller overordnede idrettsmyndigheters, herunder FIFAs og UEFAs, lover, regelverk, instruksjoner og etiske verdier.¹⁰⁹

På bakgrunn av argumentene som har blitt trukket frem i debatten om ”51/49-sperren” i IdrottsAB-bestemmelsen i svensk idrett, er det essensielle spørsmålet etter min mening hvilke hensyn svenske idrettsmyndigheter vil prioritere. Den løsningen som har vært praktisert siden 1999 har ikke fungert optimalt. Målsetningen var å få inn mer kapital fra eksterne investorer.¹¹⁰ Dette har bare lyktes i begrenset grad. Særlig det faktum at det i 2009 bare var fem klubber i Allsvenskan som hadde etablert IdrottsAB trekker i retning av at bestemmelsen ikke har fungert slik svenske idrettsmyndigheter, og særlig klubbene, hadde håpet.¹¹¹

Jeg mener derfor at dersom målsetningen virkelig er å få inn mer kapital fra eksterne investorer i svenske fotballklubber, bør sperren oppheves. På den måten kan aksjeselskaper som har ambisjoner om å sikre sportslig suksess og sunn økonomisk drift, kjøpe seg opp i IdrottsAB og således få bestemmende kontroll og innflytelse over klubbens drift. På sikt kan dette bedre svenske toppklubbers konkurransevne internasjonalt.

Dersom sperren oppheves, vil imidlertid hensynet til klubbenes uavhengighet og selvstyre måtte vike i ganske stor grad. Er derfor svenske idrettsmyndigheters overordnede målsetning å ivareta hensynet til klubbenes uavhengige stilling, bør sperren ikke oppheves.

Alternative løsninger kan vurderes. I IdrottsAB-utredningen argumenteres det for at en alternativ løsning til dagens 51 prosent regel eller opphevelse av sperren er en 34 prosent regel.¹¹² En regel som sier at foreningen må eie 34 prosent av IdrottsAB skulle etter RF sin juridiske komité utgjøre et tilstrekkelig vern for de idrettslige kjerneverdiene. Begrunnelsen er hovedsakelig at det kreves minst to tredjedels flertall av stemmene på generalforsamlingen i IdrottsAB for å kunne endre vedtektene.¹¹³

Dersom foreningen har 34 prosent av stemmene kan den således hindre slike beslutninger på generalforsamlingen. Videre vil dette gi økt incitament for eksterne investorer til å bidra med

---

¹⁰⁹ Sml. bestemmelsen i punkt fire, femte avsnitt i bestemmelsene til det norske Forbundsstyret i NFF som er omtalt i avhandlingens punkt 5.3.2.

¹¹⁰ Bolagsutredningen, s. 11.

¹¹¹ Dahlgren og Engstrøm, s. 7.

¹¹² IdrottsAB-utredningen, s. 9 flg.

¹¹³ IdrottsAB-utredningen, s. 9.

kapital all den tid de vil få økt innflytelse. Investorer har med en slik modell mulighet til å bli majoritetsseier av IdrottsAB.¹¹⁴ Foreningen vil imidlertid fortsatt være avhengig av kapitalhjelp i tilfelle emisjon.

RS konkluderte i sitt forslag til RF-stämman 2011 at den vedtektsfestede regelen om eierbegrensning ikke burde endres. Det ble også det endelige utfallet.¹¹⁵ RS begrunnet sin konklusjon ut fra en idrettspolitisk ideologisk dimensjon. Dersom regelen ble endret ville dette etter RS syn sendt et signal om hvor svensk idrett var på vei – et steg nærmere kommersialisering og dermed en ytterligere fjerning fra svensk idretts forankring i den demokratiske folkebevegelsen.¹¹⁶ Konklusjonen bærer etter min mening preg av en tydelig prioritering av hensyn.

6.3.2 Hvem bør avgjøre spørsmålet – RF eller SF?

Det andre spørsmålet er om det er fornuftig at det er opp til RF å avgjøre spørsmålet om det skal være en eierbegrensning som ”51/49-sperren” generelt for alle særforbundene.

Det rettslige grunnlaget for regelen er RFs vedtekter. Den konkrete hjemmelen er § 3 i kapittel 11. Kapittel 11 har overskriften Specialidrottsförbund (SF) og § 3 omhandler Idrottsaktiebolag (IdrottsAB). Det fremgår av bestemmelsen at ”SF og förening får bedriva idrottslig verksamhet i aktiebolag (IdrottsAB) *enligt nedan* [min kursivering].”

Ordlyden ”enligt nedan” viser til § 3a om förenings IdrottsAB. Paragraf 3a i RFs vedtekter som inneholder regelen om eierbegrensningen (”51/49-sperren”) gjelder således *generelt* for alle særforbund og idretter. SvFF mener derimot at spørsmålet om det skal være en eierbegrensningsregel i IdrottsAB bør være et spørsmål som hvert enkelt særforbund bør få avgjøre selv, uavhengig av RF.¹¹⁷

På den ene siden er det naturlig at en beslutning av en slik karakter bør treffes av det enkelte særforbund. Forskjellige idretter bør kunne ha forskjellige regler vedrørende dette og lignende

---

¹¹⁴ IdrottsAB-utredningen, side 11-12. Det argumenteres samtidig samme sted for at det i så tilfelle må gjøres endringer i regelverket slik at foreningen får adgang til å velge minst 1/3 av styremedlemmene i IdrottsAB for å øke påvirkningsmulighetene.

¹¹⁵ RF-stämman 2011, s. 13.

¹¹⁶ RF-stämman 2011, s. 13.

¹¹⁷ RF-stämman 2011, s. 11.

spørsmål. Konkret er fotball en idrett som har et stort kommersielt potensial sammenlignet med mange andre idretter. Det er kun et fåtall idretter hvor spørsmålet om å organisere foreningen som et IdrottsAB i det hele tatt er aktuelt. Behovet og potensialet for å innhente kapital fra kommersielle aktører er i mange idretter ikke tilstede i større grad enn rene sponsoravtaler.

På den andre siden er spørsmålet viktig for RF. Ønsket om at spørsmålet avgjøres på RF-nivå er først og fremst begrunnet med referanse til å bevare idrettens kjerneverdier. RF sin juridiske komité argumenterte i IdrottsAB-utredningen for at spørsmålet bør avgjøres av RF for å unngå at den svenske idrettsbevegelsen utvikles i forskjellige retninger, og dermed fjernes ytterligere fra hverandre.¹¹⁸

Likevel er det slik jeg ser det verken naturlig eller hensiktsmessig at idretter som er svært ulike i forhold til for eksempel kommersiell interesse, mediedekning og pengestrøm må følge det samme regelverket i absolutt alle spørsmål. De enkelte særforbund er gitt en viktig rolle i forhold til å ta strategiske valg for den enkelte idretten. Da må det også være rom for at beslutninger av denne karakteren kan overlates til særforbundene.

Etter en samlet vurdering mener jeg derfor at det er det enkelte særforbund selv som bør få avgjøre om det vil innta en eierbegrensningsregel for IdrottsAB tilsvarende ”51/49-sperren” i sine vedtekter. Deretter blir det til slutt den enkelte klubben som må avgjøre hvordan den ønsker å organisere seg. Klubbene har forskjellige historiske tradisjoner, økonomisk situasjon og ambisjoner. Klubbens øverste myndighet, årsmøtet, må lytte til medlemmenes meninger om spørsmålet og det må treffes en beslutning som har demokratisk legitimitet og gyldighet internt i klubben.

Den endelige konklusjonen etter RF-stämman 2011 ble likevel at spørsmålet fortsatt skal behandles på RF-nivå. Den avgjørende begrunnelsen var at på den måten blir de grunnleggende organisatoriske forutsetningene like, uansett hvilken idrett det er tale om.¹¹⁹

---

¹¹⁸ Jf. s. 9 i utredningen.

¹¹⁹ RF-stämman, s. 12.

7 Det internasjonale regelverket

7.1 Innledning

Ovenfor har sentrale hensyn og særtrekk ved det norske og svenske regelverket blitt presentert og drøftet. Den overordnede problemstillingen i det følgende er hvilke krav det internasjonale fotballforbundet (FIFA) stiller til fotballklubbens organisasjonsstruktur. I punkt 7.2 behandles de sentrale bestemmelsene til FIFA som berører klubbens organisering. For å sette regelverket til FIFA inn i en større sammenheng vil jeg i punkt 7.3 redegjøre kort for hvordan organiseringen av klubbene i Europa fordeler seg mellom foreninger og selskaper. I punkt 7.4 ønsker jeg å vise et eksempel på hvordan en struktur kan se ut for en klubb som er organisert som et aksjeselskap.

7.2 Regelverket til FIFA

FIFA Statutes og de tilhørende regler og forskrifter danner det grunnleggende regelverket for internasjonal fotball.¹²⁰ Av dette regelverket fremgår de nødvendige regler hva angår idretten. Dette inkluderer blant annet regelverket vedrørende konkurranser, overganger, doping og straff med videre. Det gjeldende regelverket ble vedtatt på den 61. FIFA kongressen i Zürich 1. juni 2011 og ble satt i kraft 1. august 2011.¹²¹

Problemstillingen i det følgende er om det internasjonale regelverket til FIFA inneholder regler som stiller lignende juridiske krav til klubbens organisasjonsstruktur som regelverket til NFF. Problemstillingen er for det første interessant for å danne et sammenligningsgrunnlag mellom det norske, svenske og internasjonale regelverket. For det andre er spørsmålet interessant i forhold til vurderingen av norske klubbens konkurransevne i forhold til europeiske klubber.

FIFA Statutes inneholder ikke bestemmelser som direkte regulerer og stiller krav til den juridiske strukturen av klubbene. Av artikkel 18 andre ledd fremgår imidlertid følgende:

---

¹²⁰ Jf. følgende internetadresse:

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/01/48/60/05/fifastatuten2011_e.pdf

¹²¹ Jf. følgende internetadresse: <http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/statutes.html>

”Every member shall ensure that its affiliated clubs can take all decisions on any matters regarding membership independently of any external body. This obligation applies regardless of an affiliated club’s corporate structure. In every case, the Member shall ensure that neither a natural nor a legal person (including holding companies and subsidiaries) exercises control over more than one club whenever the integrity of any match or competition could be jeopardized.”

Etter artikkelens ordlyd står klubbene relativt fritt til å velge strukturen på enheten. Ordlyden inneholder ikke noe vilkår om at klubbene må være selveiende. Det er således uproblematisk å organisere en klubb som et selskap hvor personlige eller juridiske rettssubjekter kan utøve eierinteresser. Det er imidlertid et krav etter ordlyden at den aktuelle enheten er uavhengig og selvstendig. Etter en naturlig forståelse tilsier dette at klubbene må kunne ta alle beslutninger knyttet til medlemskapet i forbundet, uavhengig av andre aktører. Dersom en klubb er organisert som et selskap er det selskapet som sådan som skal ta slike beslutninger.

En klubb som er organisert som et selskap, kan etter regelverket delta i seriespill og europeiske turneringer som Champions League og Europa League. Dette står i kontrast til NFFs regelverk som uttrykkelig krever at norske fotballklubber skal være selveiende og frittstående, jf. NFF-loven § 8-4 første ledd.

FIFA Transfer Regulations artikkel 18b første ledd inneholder en bestemmelse om tredjeparts innflytelse på klubb.¹²² Ordlyden siteres i sin helhet:

“No club shall enter into a contract which enables any other party to that contract or any other party to acquire the ability to influence in employment and transfer-related matters its independence, its policies or the performance of its teams.”

Artikkelen tar sikte på å regulere tredjeparts adgang til å ha innflytelse i ansettelsesforhold og spilleroverganger. Det stilles krav om at tredjepart ikke kan ha innflytelse på spillers arbeids- og kontraktsforhold hos klubb. Dette innebærer at det er den aktøren som deltar i seriespill med videre som skal ha spilleren ansatt hos seg. Videre kan det utledes av artikkelen at tredjepart heller ikke skal gis slik innflytelse at tredjeparten kan influere på klubbens uavhengighet, policy eller lagets prestasjoner. Sett i sammenheng med den ovenfor siterte

---

¹²²Jf. følgende internettadresse:

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/06/30/78/statusinhalt_en_122007.pdf

bestemmelsen fra FIFA Statutes sikter denne bestemmelsen først og fremst på fair play og klubbers uavhengighet fra eventuelle tredjeparter.

7.3 Kort om organiseringen av europeiske klubber

UEFA-rapporten ”The European Club Footballing Landscape” er en grundig analyse av den økonomiske situasjonen i europeiske klubber.¹²³ Rapporten er etter UEFAs eget utsagn den største som noensinne er utført på området.¹²⁴

For denne avhandlingens tema er det kapittel to – Sporting profile of European Club Football – som er mest interessant. En undersøkelse av 700 av de største klubbene i Europa viser at 42 prosent er foreninger, mens 55 prosent er selskaper. Av disse er fire prosent børsnoterte og 13 prosent såkalte idretts-selskaper.¹²⁵ Tre prosent av klubbene i undersøkelsen er statlig eiet.¹²⁶ Undersøkelsen viser at det er en overvekt av klubber i Europa som er organisert som selskaper.

7.4 FC Midtjylland AS

Danske klubber er eksempelvis organisert som selskaper med lisens til å delta i det danske seriespillet. Sammenlignet med Norge er det med andre ord ikke noe krav i Danmark om at klubbene må være selveiende foreninger. FC Midtjylland er et eksempel på dette. Klubben spiller i Superligaen.¹²⁷ FC Midtjylland AS er 100 prosent eiet av morselskapet FCM Holding AS som også er eneaksjonær i selskapene FCM Håndbold AS og FCM Racing AS. FC Midtjylland AS eier 100 prosent av den afrikanske samarbeidsklubben FC Maamobi Ltd.¹²⁸ FCM Holding AS er børsnotert, følger den gjeldende selskapsrettslige lovgivningen og har relativt stor eierspredning. De største aksjonærene er JJO Invest AS (13,8%) og CAN Invest AS (11,1%).¹²⁹ FCM Holding AS omsatte for om lag DKK 70 millioner i 2009/10.¹³⁰

---

¹²³ Jf. følgende internettadresse:

http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Publications/uefaorg/Publications/01/45/30/45/1453045_DO WNLOAD.pdf

¹²⁴ Jf. følgende internettadresse:

<http://www.uefa.com/uefa/footballfirst/protectingthegame/clublicensing/news/newsid=1453119.html>

¹²⁵ Sml. IdrottsAB i Sverige.

¹²⁶ Jf. UEFA-rapporten s. 29.

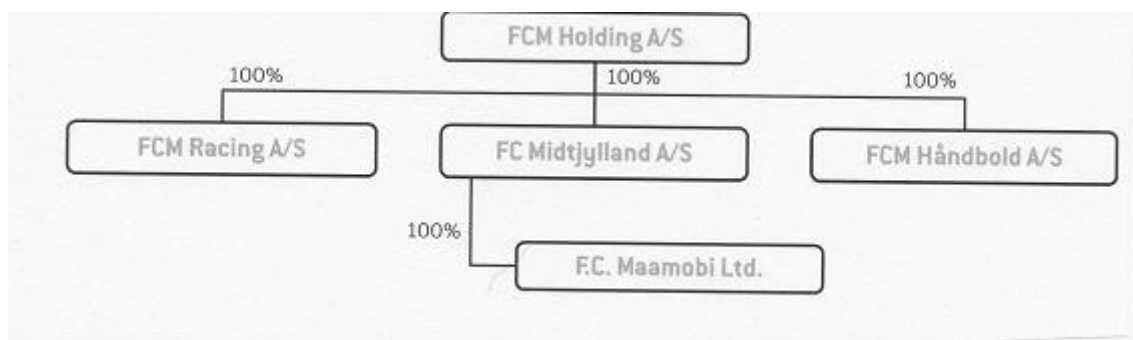
¹²⁷ Den øverste divisjonen i dansk herrefotball.

¹²⁸ FCM Holding AS Årsrapport 2009/10, se konsernstrukturen på s. 20.

¹²⁹ FCM Holding AS Årsrapport 2009/10, s. 21.

Fotballdelen av konsernet, FCM Midtjylland AS, stod for om lag DKK 60 millioner av den totale omsetningen.¹³¹

Under fremgår strukturkartet over FCM Holding AS med datterselskaper.¹³²

8 Avsluttende betraktninger

I denne delen av fremstillingen vil jeg oppsummere hovedpunkter og foreta noen avsluttende betraktninger.

Norsk toppfotball slites mellom ideen om fotballklubben som en underholdningsbedrift i et fritt marked og idrettsforeningens tradisjoner bygd på frivillighet, medlemskap og demokratiske styringsmekanismer.¹³³ Fremstillingen av regelverket har vist at den norske organisasjonsmodellen bygger på en dualisme hvor foreningskulturen og selskapskulturen sammen må sørge for norsk toppfotballs fremtidige sportslige, økonomiske og organisatoriske utvikling.

En problemstilling som ble reist innledningsvis var om særtrekkene ved det norske regelverket er begrensende på norsk toppfotballs internasjonale konkurransevne. NFF er bundet av FIFA og NIF sitt regelverk. Når det gjelder spørsmål knyttet til organisering av klubber følger NFF regelverket til NIF. Dette regelverket stenger for at aksjeselskap kan opptas som medlem i NIF all den tid idrettslag må være selveiende og frittstående. Norske

---

¹³⁰ FCM Holding AS Årsrapport 2009/10, s. 4.

¹³¹ FCM Holding AS Årsrapport 2009/10, s. 11.

¹³² FCM Holding AS Årsrapport 2009/10, s. 20.

¹³³ Gammelsæter og Ohr, s. 141.

fotballklubber kan ikke organiseres som aksjeselskap og delta som sådanne i konkurranser organisert av NFF. Retten til deltakelse i konkurranser organisert av NFF er etter det norske idrettslige regelverket forbeholdt klubber som er selveiende og frittstående, jf. NFF-loven § 8-4.

Spørsmålet er således om det norske regelverket setter begrensninger på norske klubbers konkurranseevne i konkurranse med europeiske klubber. Kjernen i spørsmålet er om det gjeldende norske regelverket begrenser tilgangen på kapital for norske klubber sammenlignet med europeiske klubber som er organisert som aksjeselskaper. Klubbens økonomi, særlig lønnsutgiftene, har sammenheng med sportslige prestasjoner. En undersøkelse fra den norske Tippeligaen fra perioden 1997 til 2000 viste en sammenheng på 77 prosent mellom hvor mye klubbene brukte på spillerlønninger og klubbens endelige tabellplassering.¹³⁴ En slutning kan dermed være at jo mer klubbene bruker på spillerlønninger, desto bedre ligaplasseringer oppnår de. Sammenhengen mellom klubbens økonomiske situasjon og deres konkurranseevne er således tydelig.

Dersom klubbene i Tippeligaen var organisert som aksjeselskaper med finansielle og/eller industrielle aktører som hovedaksjonærer ville kapitaltilgangen sannsynligvis vært bedre. Molde FK kan igjen brukes som eksempel. I dag er klubben finansielt avhengig av det omtalte samarbeidet med Molde Fotball AS (som er heleid av Aker ASA) etter reglene om slikt samarbeid. Alternativt er de avhengig av overføringer i form av gaver eller sponning fra Aker ASA eller andre selskaper eller privatpersoner. Dersom Aker ASA overtok eierskapet av klubben direkte i stedet for å eie samarbeidsselskapet Molde Fotball AS, kunne kapitaltilgangen sannsynligvis vært enda bedre enn i dag.

Klubben kunne dermed investert ytterligere i den sportslige satsningen. Det vil først og fremst si investeringer i bedre spillerstall, høykompetent støtteapparat, bedre fasiliteter og videreutvikling av ungdomsakademiet i klubben. En positiv konsekvens av en slik satsning kunne videre blitt at Molde hevdet seg i Champions League – noe som igjen ville gitt en betydelig økonomisk avkastning. Avkastningen kunne deretter blitt reinvestert i den sportslige virksomheten for å opprettholde og videreutvikle den sportslige konkurranseevnen. En forutsetning for slike positive synergieffekter er at selskapet driver klubben etter

---

¹³⁴ Gammelsæter og Ohr, s. 78-79.

forretningsmessige prinsipper og fornuftig økonomistyring. Høykompetente mennesker må være ansatt i administrasjonen.

Dersom NIF/NFF åpner for at aksjeselskaper kan bli medlemmer i forbundene og således delta i konkurransevirkosomheten - det vil si endrer på regelverket som sier at fotballklubber må være selveiende og frittstående - vil styret i aksjeselskapet få avgjørende innflytelse også på sportslige beslutninger som målsetninger og spillerlogistikk. Spillerne og det sportslige apparatet vil med en slik modell være ansatt i selskapet. Selskapet vil således få hele det sportslige ansvaret i tillegg til ansvaret for forvaltningen av den forretningsmessige siden av klubben. At det kun er et styre og en generalforsamling som skal treffe beslutningene, kan ses på som en fordel ut fra effektivitetsbetraktninger. Samlet sett heller jeg mot at det norske regelverket begrenser konkurranseevnen til norske klubber sammenlignet med europeiske.

På den andre siden søker det norske idrettslige regelverket å ivareta flere sentrale hensyn. Hensynet til å ivareta *idrettens* tradisjonelle særpreg – klubbens uavhengighet, selvstyret og demokratiske beslutningsprosesser - står sterkt i norsk idrett. Fremstillingen av regelverket har vist at slike hensyn blir prioritert av idrettsmyndighetene. Imidlertid viser fremstillingen også at NFF har utarbeidet bestemmelser på fotballens område som forsøker å balansere disse viktige hensyn opp mot hensynet til å utvikle norsk toppfotballs internasjonale konkurranseevne.

Dualmodellen med samarbeidende selskap ivaretar etter mitt syn begge disse hensyn på en god måte. Forutsetningen for at modellen skal fungere optimalt er at klubbstyret og selskapsstyret finner en hensiktsmessig plattform for å samarbeide om spørsmål som har betydning for både klubb og selskap. Felles styremøter er en mulighet. Sportslig utvalg er en annen. En kombinasjon av felles styremøter og bruk av sportslig utvalg som rådgivende kompetanseorgan i viktige spørsmål kan være gode virkemidler for å skape en god samarbeidsplattform. For å overholde regelverket og de sentrale hensyn idretten forfekter, er det imidlertid essensielt at selskapets styre ikke overkjører klubben og på den måten krenker klubbens selvstendige stilling.

Dersom det samarbeidende selskapet klarer å få inn aksjonærer som er villige til å bidra med kapital i selskapet og samtidig klarer å forvalte de kommersielle sidene ved klubbens drift gjennom kompetente ansatte, skapes det gode forutsetninger for utvikling av den sportslige

virksomheten. Det er dermed ikke nødvendig å åpne for at klubbene som sådan skal kunne organiseres som selskaper, slik som regelverket til FIFA åpner for. En norsk tilpasning til FIFA-regelverket vil også kreve lovendringer på sentrale områder av norsk idrett. Det er ikke nødvendig dersom dagens dualmodell kan utvikles blant de norske klubbene, riktignok under NFFs kontroll og overvåking.

Den svenske modellen med IdrottsAB har ikke fungert slik de svenske klubbene håpet den skulle da den ble innført i 1999. Det faktum at klubbene må eie minst 51 prosent av aksjene i IdrottsAB setter begrensninger på kapitaltilførselen til klubbene. Potensielle aksjonærer ønsker større innflytelse enn det et aksjeinnehav på maksimalt 49 prosent vil kunne gi. Videre er det som nevnt et problem at klubben ofte ikke har midler tilgjengelig ved eventuelle emisjoner. SvFF har derfor ytret et tydelig ønske om at den omtalte ”51/49-sperren” må fjernes for å bedre svensk fotballs internasjonale konkurranseevne.

Fremstillingen har vist at det er de samme hensyn som er løftet frem av idrettsmyndighetene i Norge og Sverige. Den svenske modellen sikrer klubbens uavhengige stilling formelt sett all den tid klubbene har flertall på generalforsamlingen. Et annet spørsmål er om den reelle selvstendigheten er i behold når 49 prosent av aksjene kan eies av øvrige utenforstående aksjonærer. Strukturen i det gjeldende norske regelverket er etter min mening bedre enn det svenske med tanke på å ivareta og balansere de sentrale hensyn som er løftet frem i avhandlingen. Kanskje den norske modellen kan fremstå som et alternativ i Sverige?

Ut fra en rettspolitisk betraktning er det slik jeg ser det ikke noe i veien for å endre regelverket i Norge for toppklubbens vedkommende, det vil si klubbene i Tippeligaen og første divisjon. Et helt legitimt spørsmål er hvorfor vi i Norge skal ha et regelverk som er helt annerledes enn det internasjonale regelverket til FIFA? Toppfotballen i Norge er preget av kommersielle interesser. Klubbene omsetter årlig for mange millioner kroner og har en profesjonell administrasjon og ledelse. Eksempelvis budsjetterte en relativt liten klubb som Tromsø Idrettslag med 72 millioner kroner i 2011.¹³⁵ Tiden kan slikt sett snart være inne for at toppklubbene skal kunne organisere seg slik de ønsker – for eksempel som aksjeselskaper dersom den enkelte klubben anser det som den beste løsningen for å forvalte sin virksomhet.

---

¹³⁵ Jf. følgende internettadresse: <http://www.vg.no/sport/fotball/norsk/artikkel.php?artid=10037735>. Klubben Tromsø IL og selskapet TIL Fotball AS må her ses i sammenheng.

En mulig løsning kan med tiden være at idrettsmyndighetene endrer regelverket slik at elitesatsingen i klubbene fullstendig kan skilles ut i et eget aksjeselskap kontrollert av aksjonærene. Breddedelen kan med en slik løsning fortsette i klubbregi og opprettholde sin stilling som selveiende og frittstående.

Et hovedformål har vært å undersøke om det er noen rettslige utfordringer knyttet til det formaliserte samarbeidet som det norske regelverket legger opp til mellom fotballklubben som sammenslutningsform og aksjeselskapet. Arbeidet med fremstillingen har vist at slike utfordringer foreligger. Særlig gjelder dette i forhold til kravet i det norske idrettslige regelverket om at fotballklubber i Norge skal være selveiende og uavhengige. Dette medfører at aksjeselskapene som samarbeidspartner og NFF som kontrollorgan må være oppmerksomme slik at selvstendighetskravet ikke bare blir en formalitet. Alternativt bør idrettsmyndighetene vurdere om det fortsatt er hensiktsmessig med et slikt krav for kommersielle toppklubber.

9 Kildeliste

9.1 Forkortelsesregister

NIF	Norges Idrettsforbund
NFF	Norges Fotballforbund
RF	Riksidrottsförbundet (Sverige)
RF-stämman	Rikstinget/Riksidrottsmötet (svensk idretts høyeste besluttende organ)
RS	Riksidrottsstyrelsen (RF styret)
SF	Specialistidrottsförbund (særforbund)
SvFF	Svenska Fotbollsforbundet
IdrottsAB	Idrottsaktiebolag
UEFA	Union des Européennes de Football/Union of European Football Associations
FIFA	Fédération Internationale de Football Association

9.2 Lover

Aksjeloven (asl.)	Lov om aksjeselskaper 13. juni 1997 nr. 44
Stiftelsesloven (stiftl.)	Lov om stiftelser 15. juni 2001 nr. 59

9.3 Offentlige publikasjoner

NOU 1998:7	Om stiftelser
NOU 2006:15	Frivillighetsregister
Ot.prp. nr. 15 (2000-2001)	Om lov om stiftelser
Stortingsmelding nr.14 (1999-2000)	Idrettslivet i endring. Om statens forhold til idrett og fysisk aktivitet

9.4 Idrettslig lov- og regelverk

NIF-loven 2011	Norges Idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komites lov. Loven trådte i kraft 5. august 2011. Tilgang: www.lovdatab.no
Retningslinjer NIF	Norges Idrettsforbund. Retningslinjer for avtaler mellom idrettslag og annet rettssubjekt om hel eller delvis overføring av idrettslagets kommersielle virksomhet. Tilgang: www.lovdatab.no (Opphevet etter lovendringer vedtatt på Idrettstinget 2011).
Idrettstinget 2011	Idrettstinget 2011. Oslo 5. – 8. mai. Endringer i NIFs lov. Tilgang: http://www.idrett.no/omnif/idrettstinget2011/Documents/Endringer%20i%20NIFs_lov.pdf .
Lovnormen	Basis-lovnorm for idrettslag. Vedtatt av Idrettsstyret 28.11.2007. Tilgang: http://www.idrett.no/tema/lover/Sider/basislovnorm.aspx
NFF-loven 2011	Norges Fotballforbunds Lov. Oppdatert per 1. mars 2011. Tilgang: http://www.fotball.no/Documents/PDF/2011/Lov_og_reglement/Loven_hefte_2011.pdf?epslanguage=en
AS-bestemmelsene 2011	Forbundsstyrets bestemmelser om kommersielt og/eller samarbeid mellom klubb/idrettslag og selskap Trådte i kraft 1. januar 2011.

	Tilgang: http://www.fotball.no/Documents/PDF/2010/NFF/AS-bestemmelser%20-%20endelig%20pr%2001.01.11.pdf
RFs vedtekter (2009)	Sveriges Idrettsforbunds vedtekter (Riksidrottsförbundet) Tilgang: http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_2510/ImageVaultHandler.aspx
SvFFs vedtekter	Sveriges Fotballforbunds vedtekter. Tilgang: http://svenskfotboll.se/ImageVault/Images/id_58775/scope_0/ImageVaultHandler.aspx.
FIFA Statutes 2011	FIFA Statutes 2011. Tilgang: http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/01/48/60/05/fifastatuten2011_e.pdf
FIFA Transfer Regulations	FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players. Tilgang: http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/06/30/78/statusinhalt_en_122007.pdf

9.5 Juridisk litteratur

Eckhoff	Eckhoff, Torstein, <i>Rettskildelære</i> , Universitetsforlaget, 5. utgave (Oslo 2001).
Knudsen	Knudsen, Gudmund, Idrettslagene, i <i>Idrett og Juss</i> , Gunnar Martin Kjenner (red.) Universitetsforlaget, 3. utgave (Oslo 2004).

Sand Sand, Inger-Johanne, *Styring av kompleksitet*, 1. utgave, (Oslo 1996).

Tronvik Tronvik, Harald, Idrettens organisasjonsstruktur – nasjonalt og internasjonalt, i *Idrett og Juss*, Gunnar Martin Kjenner (red.), 3. utgave (Oslo 2004).

Woxholth (2001) Woxholth, Geir, *Stiftelser etter stiftelsesloven 2001*, Gyldendal Norsk Forlag AS, 1. utgave, (Oslo 2001).

Woxholth (2008) Woxholth, Geir, *Foreningsrett*, Gyldendal Norsk Forlag AS, 3. utgave (Oslo 2008).

9.6 Annen litteratur

Gammelsæter og Ohr Gammelsæter, Hallgeir og Ohr, Frode, *Kampen uten ball – om penger, ledelse og identitet i norsk fotball*, Abstrakt Forlag (Oslo 2002).

Goksøy og Olstad Goksøy, Matti og Olstad, Finn, *Fotball! Norges Fotballforbund 100 år* (Oslo 2002).

9.7 Avhandlinger

Dahlgren og Engstrøm Dahlgren, Joakim og Engstrøm, Vilhelm, *Svensk Elitfotball – hur ser framtiden ut?* Malmö högskola, Lärarutbildningen, Idrottsvetenskap (2009).

Gammelsæter Gammelsæter, Anders, *En fotballinvestors motiver*, Norges Handelshøyskole, Bergen (2010).

Lau og Åhman

Lau, Edith og Åhman, Rebecka, *IdrottsAB – flipp eller flopp i elitfotbollen*, Stockholms Universitet, Företagsekonomiska institutionen (2008).

9.8 Øvrige kilder

Rundskriv nr. 21/09

Norges Fotballforbund. Forbundsstyret. Rundskriv nr. 21/09. Forbundsstyrets forslag til nye AS-bestemmelser datert 15. september 2009.

Tilgang:

http://ekstranett.fotball.no/Documents/Rundskriv/2009/Rundskriv_21_09_Forbundsstyrets_forslag_til_nye_AS-bestemmelser.pdf

Samarbeidsavtalen

NFFs standard samarbeidsavtale mellom klubb og selskap.

Tilgang:

<http://www.fotball.no/Documents/PDF/2011/Standard%20samarbeidsavtale%20NFF%20-%2001.01.11.pdf>

Bolagsutredningen 1998

Alternativ Associationsform (Bolagsutredningen), Sveriges Riksidrottsförbund, RF-Juridik, 1998.

Tilgang:

http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_112/scope_128/ImageVaultHandler.aspx

IdrottsAB-utredningen 2010

IdrottsAB-utredningen – angående opplåtande förenings rösträtt, av RFs juridiska kommitté, 7. desember 2010.

Tilgang:

http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_15687/scope_0/ImageVaultHandler.aspx

RF-stämman 2011	RS-forslag och RF:s stadger, Hefte 6, Riksidrottsmötet 2011, Uppsala 27-29 Maj, RF-stämman 2011. Tilgang: http://www.rf.se/ImageVault/Images/id_16617/scope_0/ImageVaultHandler.aspx
SvFFs innspill til RS	SvFFs innspill til RS i forbindelse med IdrottsAB-utredningen. Tilgang: http://svenskfotboll.se/ImageVault/Images/id_56551/scope_0/ImageVaultHandler.aspx.
Vedtekter IFK Göteborg	Vedtekter IFK Göteborg. Tilgang: http://www.ifkgoteborg.se/Documents/PDF/IFK_Goteborgs_stadgar.pdf
Prospekt TIL Holding AS	Prospekt TIL Holding AS av 30. november 2009. Tilgang: http://www.til.no/Media/Files/Prospekt-TIL-Holding-v-1.08. Link til pdf.fil på siden
Årsberetning TIL 2010	Årsberetning for Tromsø Idrettslag for 2010. Tilgang: Må søke via Google. Tilgang til dokumentet i pdf kan da lastes opp.
UEFA-rapport (2008)	The European Club Footballing Landscape, UEFA-rapport, FY 2008. Tilgang: http://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/Publications/uefaorg/Publications/01/45/30/45/1453045_DOWNLOAD.pdf
Årsberetning FCM Holding AS	Årsberetning FCM Holding AS 2010.

Tilgang:

<http://hugin.info/137453/R/1451298/392410.pdf>

Dagens Næringsliv

Artikkelen ”Kjøpte seg ut av Start”, papirutgaven,
01.11.2011, på side 25

9.9 Elektroniske kilder

[http://www.til.no/Lagene/A-laget/\(newsid\)/34005](http://www.til.no/Lagene/A-laget/(newsid)/34005)

<http://www.purehelp.no>

<http://www.purehelp.no/company/details/tilholdingas/994784943>

<http://ikstart.no/default.aspx?m=3&amid=502727>

<http://www.fifa.com/aboutfifa/organisation/statutes.html>

<http://www.uefa.com/uefa/footballfirst/protectingthegame/clublicensing/news/newsid=1453119.html>

<http://www.uefa.com/trainingground/grassroots/features/video/videoid=1562470.html>

<http://www.vg.no/sport/fotball/norsk/artikkel.php?artid=10037735>

*Alle internettadresser og kildetilganger fra internett er sist lest og kontrollert 10.12.11

Antall ord i avhandlingen: 14 582